

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

בפני כבוד השופט עמית רוזינס

התובעות

1. כלל חברה לביטוח בע"מ
2. שורה-חברה אזורית להנדסה אזורית ולבנין מקבוצת אורון
אחזקות והשקעות בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד ע. מיכלין

נגד

MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING
COMPANY S.A.
ע"י ב"כ עו"ד ג. דיסני

הנתבעת/שולחת ההודעה לצד ג'

נגד

חברת נמלי ישראל - פיתוח ונכסים בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד ג. שרואר

צד ג'

פסק דין

1

2

3 בפני תביעה לתשלום סך של 1,718,309 ₪ עבור עלויות ניקוי רציף הדלק בנמל חיפה, בעקבות זיהום
4 מי הנמל במזוט שנשפך מאניה.

5

הרקע לתביעה

6 1. התובעת מס' 2 (להלן: "שורה") ביצעה עבודות שיקום של מזח הדלק בנמל חיפה,

7 בהתקשרות מול צד ג'. התובעת מס' 1 (להלן: "כלל") ביטחה את העבודות שביצעה שורה.

8 הנתבעת היא חברת ספנות איטלקית אשר מפעילה בין היתר את האנייה MSC PRELLE

9 (להלן: "האנייה").

10 צד ג' (להלן: "חנ"י"), הינה תאגיד סטטוטורי שהוקם בהתאם לחוק רשות הספנות

11 והנמלים, תשס"ד – 2004, ובין תפקידיה להחזיק את המקרקעין שעליהם נמצא נמל חיפה,

12 לפקח על הפעילות המתבצעת בנמל וכן להבטיח את תחזוקתם של נכסי הנמל ואת ניהולם

13 התקין.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

2. בתאריך 19/12/10, בזמן שהאנייה עגנה בנמל חיפה כשהיא עמוסה בדלק, נשפכה מהאנייה לים כמות גדולה של מזוט, שזיהמה שטחים נרחבים במי הנמל ומתקניו (להלן: "האירוע"). בין היתר, זוהם במזוט רציף הדלק בנמל, בו ביצעה שורה את עבודות השיקום. אין מחלוקת על אחריות הנתבעת לזיהום.
 3. בעקבות האירוע פעלה חנ"י לטיפול בזיהום באמצעות חב' מעגן עבודות ימיות וצלילה בע"מ (להלן: "חב' מעגן"). חנ"י פנתה אל הנתבעת בדרישה לשאת בעלויות ניקוי הזיהום שנגרם כתוצאה מהאירוע ואף פתחה בהליך משפטי נגד האנייה בבית המשפט המחוזי בחיפה, בשבתו כבימ"ש לימאות, בת"ח 36418-12-10. בהמשך, נקשרו הנתבעת וחנ"י בהסכם (להלן: "ההסכם") אשר צורף לו נספח א' (להלן: "הנספח"), לפיו, שילמה הנתבעת לחב' מעגן סך כולל של 10,730,000 ₪.
 4. בנוסף, בעקבות זיהום רציף הדלק באירוע, כתנאי להמשך ביצוע עבודות השיפוץ ברציף הדלק, דרשה חנ"י משורה לנקות תחילה את נוקי הזיהום. שורה ביצעה פעולות לניקוי רציף הדלק מזיהום המזוט על חשבונה. בגין עלויות פעולות ניקוי אלו הוגשה התביעה דנן.
- עיקר טענות התביעה**
5. לטענת שורה כתוצאה מהדליפה וזיהום רציף הדלק, היא נאלצה להפסיק את עבודות השיפוץ שהתחייבה לבצע, ולבצע בעצמה עבודות ניקוי שונות כדי שתוכל להמשיך בעבודתה, וזאת על פי הוראות והנחיות חנ"י.
 - שורה קיבלה מכלל פיצוי עבור עלויות ניקוי הזיהום בחלק של מזח הדלק שבו החלה בפועל לבצע עבודות שיפוצים בסכום כולל של 213,640 ₪ (נכון ליום הגשת התביעה כולל שכ"ט שמאי ושכ"ט מהנדס).
 - עלויות ניקוי הזיהום בחלקים של מזח הדלק, בהם טרם החלו עבודות השיפוץ בפועל, המוערכים על ידי שורה בסך 1,540,669 ₪ (נכון ליום הגשת התביעה, כולל השתתפות עצמית), לא כוסו בפוליסת הביטוח.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 לטענת התובעות, האירוע שגרם לנזק נגרם עקב רשלנותה של הנתבעת ועל הנתבעת לפצותן
2 בגין הנזקים שנגרמו להן עקב רשלנותה.

3 עיקר טענות ההגנה

4 6. לטענת הנתבעת, אין יריבות בין התובעות לבניה. לשורה עצמה ולרכושה לא נגרם כל נזק
5 באירוע. ככל שנגרמו נזקים כלשהם לרציף הדלק, הם לא נגרמו לשורה אלא לחנ"י, היא
6 מחזיקת המקרקעין בהם נמצא רציף הדלק.

7 העבודות שביצעה שורה לניקוי זיהום רציף הדלק בוצעו על פי דרישת חנ"י ולכן על
8 התובעות לבוא בטענות ותביעות לחנ"י ולא לנתבעת.

9 הנזקים הנטענים וסכומיהם הוכחו.

10 7. הנתבעת שילמה לחנ"י, על פי ההסכם שנחתם ביניהן, סכום כולל של 10,730,000 ₪, עבור
11 כל פעולות הניקוי שנדרשו עקב זיהום הנמל, כולל הוצאות הניקוי של רציף הדלק, מבלי
12 להודות באחריות לנזקים, לסילוק סופי ומוחלט של כל טענות אפשריות כנגד הנתבעת
13 והאנייה מצד חנ"י או מי מטעמה.

14 עיקר טענות ההודעה לצד ג'

15 8. בהודעת צד ג' טענה הנתבעת כי אם ימצא ביהמ"ש שעליה לשלם לתובעות סכום כלשהו על
16 חנ"י להשיב לה כל סכום שיפסק נגדה.

17 הנתבעת חזרה על טענותיה בכתב ההגנה והדגישה, כי חנ"י יצרה מולה מצג לפיו היא
18 הנושאת באחריות לנמל ומתקניו והיא זו שנושאת בעלויות ניקוי הזיהום. על בסיס מצג זה
19 שילמה הנתבעת לחנ"י סכומי עתק, וזאת לסילוק סופי ומוחלט של כל חובותיה בקשר עם
20 האירוע. כעת מתברר כי מדובר במצג שווא והטעיה מצד חנ"י, שהובילו לטעות מצד
21 הנתבעת העומדת בבסיס ההסכם ביניהן. אם חנ"י לא תחויב לשפות את הנתבעת היא
22 תתעשר על חשבון הנתבעת שלא על פי זכות שבדין.

23 חנ"י התחייבה בהסכם לפצות ו/או לשחרר את הנתבעת מכל אחריות לתביעות שעילתן
24 באירוע הזיהום.

25

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

עיקר טענות ההגנה בהודעה לצד ג'

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
9. לטענת חנ"י, דין התביעה להידחות מטעמי ההגנה.
- בפרט טענה חנ"י כנגד סכום התביעה, לרבות בעניין היקף וכמות העבודות שבוצעו על ידי שורה לניקוי הזיהום.
10. לעניין ההודעה לצד ג' טענה חנ"י כי הנתבעת היא זו שגרמה לזיהום, היא האחראית היחידה ובלעדית לו ולכן חלה עליה החובה המלאה לתיקון כלל הנזקים שנגרמו עקב זיהום הים לרבות למתקנים וכלי השייט שהיו בשטח הנמל ונפגעו בעת האירוע.
- התביעה עומדת בניגוד להתחייבות מפורשת של הנתבעת במסגרתה נטלה על עצמה, בנספח א' להסכם ביניהן, את האחריות לכל תביעה עתידית של צד ג', בגין כל נזק שייגרם לו, במישרין או בעקיפין, כתוצאה מאירוע הזיהום.
- לטענת חנ"י, לא הציגה מצג שווא בפני הנתבעת כנטען. היא הבהירה שנדרשה לטיפול הראשוני והבסיסי בזיהום, היה ברור לנתבעת שתיתכנה תביעות נוספות כלפיה, ואין בסיס לטענת הנתבעת, כי יש בהסכם ובתשלום ששילמה כדי להביא לסילוק של טענות צדדים שלישיים בקשר לעלויות הטיפול בזיהום.
11. לא הייתה כל התעשרות מצידה של חנ"י בפרט לא על חשבונה של הנתבעת. הנתבעת לא שילמה לחנ"י כספים כלשהם. חנ"י נשאה בהוצאות כבדות בגין האירוע על אף שלא הייתה לה כל אחריות.

דין והכרעה

סוגיות האחריות והיריבות

- 18
 - 19
 - 20
 - 21
 - 22
 - 23
 - 24
12. אין ולא יכולה להיות מחלוקת על כך שהנתבעת אחראית לזיהום רציף הדלק.
- הנתבעת הודתה בכתב אישום שייחס לה ביצוע שפיכה של כ- 30 טון של דלק מסוג מזוט למי נמל חיפה, והורשעה בביצוע עבירה של שפיכה של שמן למי ים בנסיבות מחמירות, שכתוצאה מהן נגרם זיהום ממשי של מי ים, וכן בעבירה של לכלוך רשות הרבים בנסיבות מחמירות, שכתוצאה מהן נגרם זיהום ממשי של הסביבה.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 הנתבעת גם לא הכחישה את טענות הצדדים האחרים, ואת הראיות שהביאו בעניין, כי
2 הזיהום נגרם כתוצאה של מחדלים חמורים בתחזוקת האנייה, כמפורט בתצהירו של מר
3 דני גז (עד מטעם צד ג'), בסעיף 11 ובנספחים ד' וה' שצורפו לו.
4 העובדות אף אושרו בסיכומי הנתבעת (בסעי' 9(ג)סיפא).
5 למרות זאת, הנתבעת טוענת, שהתובעות לא הוכיחו את האחריות שלה לנזק הנתבע, ולא
6 ביססו קיומה של עילת תביעה כנגדה.
7 כאמור, לטענת הנתבעת, "הנזק" שנגרם לשורה איננו נזק שנגרם לנכס כלשהו השייך לה.
8 "חסרון הכיס" ששורה תובעת לא נגרם כתוצאה ממעשה ההתרשלות המיוחס לנתבעת,
9 אלא, מכך שחנ"י ביקשה ממנה לבצע עבודות מסוימות מבלי לשלם עליהן את מלוא הסכום
10 הנתבע. מדובר בשכר עבור עבודה ומשאבים שהשקיעה שורה בביצוע עבודות נוספות,
11 בהתאם להסכם בין חנ"י לשורה, כדי לתקן נזק שנגרם לחנ"י ולא לשורה.
12 לשיטת הנתבעת, הנזק הנתבע הינו "נזק כלכלי טהור", מסוג של פגיעה בכדאיות עסקה,
13 הפסד רווחים והגדלת הוצאות בעסקה עם צד שלישי וכיוצ"ב. לטענת הנתבעת אין להכיר
14 בנזקים מסוג זה ככאלה שיש חובת זהירות כלפיהם, נוכח החשש מפני הגדלת רדיוס מעגל
15 האחריות ונוכח קיומו של יחס חוזי בין התובע לבעל הרכוש שנפגע. נזק כלכלי טהור הינו
16 אינטרס חלש שלא ראוי להגנה ואין להטיל חובת זהירות בגינו.
17 משכך, הנתבעת לא הייתה יכולה לצפות, מבחינה מעשית, שיגרם לתובעת הנזק שנגרם לה
18 בפועל ולא הייתה צריכה לצפות זאת, מבחינה נורמטיבית.
19 לכן, לשיטת הנתבעת, לא חלה עליה חובת זהירות, מושגית וקונקרטית, כלפי שורה.
20

דיון בנושא האחריות והיריבות

- 21 14. תימוכין לשיטתה מצאה הנתבעת בת"א 1586/63 (מחוזי תל - אביב) בריקמן נ' "עתידי" קווי
22 משא בע"מ, פ"מ ע"ת 76 (8/3/1972). שם עסק בית המשפט במקרה בו נחסם נמל תל אביב
23 כתוצאה מעליית אנייה על שרטון ודחה תביעתם של דייגים שנפגעה פרנסתם כתוצאה
24 מחסימת הנמל. בפסק דין זה דן בית המשפט באבחנה בין האפשרות לצפות התרחשותו של
25 נזק כלכלי טהור, שלא נובע מנזק פיזי, לבין הצפיות הנורמטיבית - האם ראוי, מבחינת
26 מדיניות משפטית, לחייב מזיק בגין גרימת נזק כזה שהיה ניתן לצפייה. בית המשפט ניתח
27 סוגיה זאת בצורה מקיפה ומעמיקה מאוד, כולל התייחסות רחבה לפסיקה משווה, והגיע

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 למסקנה, שלא רצוי לחייב בגין נזקים כלכליים שלא נובעים מנזק פיזי, כדי שלא להרחיב
2 את רדיוס מעגל האחריות באופן לא מעשי.

3 "אחד המקרים שבהם אין מסתפקים במיגבלת היכולת הסבירה לראות מראש,
4 חל כאשר המיגבלה היא אינה מצמצמת במידה מספקת (מבחינת המדיניות
5 המעשית) את מעגל התובעים האפשריים הסוגרים על עושה העוולה: לכן, ורק
6 לכן, הפסד כלכלי גרידא על פי רוב אינו בר תביעה חוץ מאשר כשהוא נובע מנזק
7 גשמי." [שם בעמ' 93, ההדגשה שלי].

8 לאן הגעתי? לדעתי, לידי כך שגם לפי ההלכות השוררות בארץ, אין מסתפקים
9 במיגבלת היכולת הסבירה לראות מראש, כאשר המיגבלה הזו אינה מצמצמת
10 במידה מספקת (מבחינת המדיניות המעשית) את מעגל התובעים האפשריים
11 הסוגרים על עושה העוולה: ושרק מסיבה זו, ורק מחמתה, הפסד כלכלי גרידא
12 הרבה פעמים אינו בר תביעה חוץ מאשר כשהוא נובע מנזק גשמי ... מפני שאחרת
13 הרי להלכה באים בחשבון כדי לסגור על הנתבעים לא רק הספינה, חוה', אלא גם
14 כלישיט אחרים, עובדים של כלישיט ועובדי הנמל שהפסידו ימיעבודה, בעלי
15 טובין שאחרו לבצע ייצוא או יבוא, וכיוצא באלה..." [שם בעמ' 104, ההדגשה שלי].

16 כלומר, הרציונאל העומד מאחורי ה"פטור" מפיצוי בגין נזק כלכלי בר צפיה איננו נובע
17 ממהותו של הנזק, אלא מהרצון שלא לאפשר הגשת תביעות רחוקות מגורם הנזק,
18 מנימוקים מעשיים.

19 עם זאת, יתכנו מקרים בהם נזק כלכלי בלבד הוא ישיר ומיידי, לגביהם לא מתקיים
20 רציונאל זה וניתן לחייב בגינו בנזיקין. בית המשפט בעניין בריקמן מצא לנכון לציין זאת
21 במפורש:

22 "אין להבינני כאומר כי הפסד כלכלי הוא תמיד רחוק מדי. קיימים מקרים
23 מיוחדים כאשר זו תוצאה מיידי של ההתרשלות וגובים בעדה בהתאם לכך. כך
24 הוא מקרה הבנקאי ... מקרה אחר הוא כאשר משאית המובילה את הטובין של
25 התובעים נפגעה מהתרשלותו של הנתבע, הטובין עצמם לא ניזוקו, אולם
26 המשאית נפגעה עד כדי כך שאת הטובין צריך לפרוק ולהוביל הלאה בכלי תובלה
27 אחר. בעל הטובין אינו סובל אלא – הפסד כלכלי, היינו יציאות הפריקה
28 וההובלה, אולם הוא יכול לגבות מן הנתבע מפני שההפסד מיידי ולא רחוק מדי."
29 [שם בעמ' 92].

30 15. תימוכין נוספים לעמדת הנתבעת בעניין זה היא ביקשה למצוא בת"א 21871/07 (שלום תל
31 - אביב) נ.ת.ע. נתיבי תחבורה עירוניים להסעת המונים בע"מ נ' סונול ישראל בע"מ
32 (8/12/09). שם עסק בית המשפט במקרה בו נמצא זיהום קרקע בדלק, בעת ביצוע עבודת

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 עבודות חפירה במסגרת הפרויקט להקמת רכבת קלה בתל-אביב. בית המשפט דחה תביעה
2 לתשלום בגין נזקים כלכליים שנגרמו לחברה שביצעה את החפירות, בעיקר בגין הארכת
3 משך ביצוע העבודות ובגין שדרוג מערכות הבטיחות והאווירור באתר העבודות.

4 הטעמים שהובילו את בית המשפט בעניין נ.ת.ע להימנע מפסיקת פיצויים עבור נזקים
5 כלכליים היו אותם טעמים שזכרו בעניין בריקמן. גם שם לא שלל בית המשפט באופן
6 קטגורי אפשרות לחייב מעוולים עבור נזקים כלכליים גרידא, בנסיבות המתאימות. בית
7 המשפט פירט את הנסיבות המסוימות שהובילו אותו למסקנה כנגד הטלת חובת זהירות:

8 "ניתן לסכם נקודה זו ולומר שבענייננו, מדובר בנזק כלכלי ולא פיסוי - רכוש
9 לתובעת, מועד מעשה הנזיקין שגרם לו אינו ידוע, היקפו אינו ידוע, צפייתו קשה,
10 הוא עשוי לגדול עם הזמן והוא נגרם למי שאינו ביחסי שכנות עם התובעת. גם
11 מספר הניזוקים הפוטנציאליים אינו ידוע וקשה לצפייה. שיקולים אלו, לעניין
12 סוג הנזק ואופיו, הם שיקולים הפועלים כנגד הטלת חובת זהירות על התובעת
13 בענייננו." [שם בסעי' 47].

14 גם מפסק דין זה ניתן ללמוד, כי סוגיית גודל מעגל התובעים הפוטנציאליים, האפשרות
15 לצפות אותו ולתחום את היקפו והמרחק של התובעים מגורם הנזק, היוו שיקול להגביל
16 את חובת הזהירות שהוטלה על התובעות שם.

17 זאת ועוד, לגבי עלויות ניקוי הזיהום שנגרם על ידי התובעת, קבע בית המשפט בעניין נ.ת.ע
18 קביעות הפוכות מאלו שהתובעת מבקשת ללמוד ממנו, עת חייב את המזהמת לפצות את
19 התובעת שם עבור עלויות ניקוי הזיהום. התובעת שם, חברה ממשלתית שהיתה אחראית
20 על ביצוע עבודות החפירה, שילמה לחברה שביצעה את העבודות בפועל עבור ניקוי זיהום
21 הדלק. לגבי סכומים אלו קבע בית המשפט בצורה ברורה לגמרי שחובת התובעת, שנמצאה
22 אחראית לזיהום, להשיב אותם לתובעת.

23 הנתבעת כאן, טענה שהמקרה שלנו שונה ממקרה נ.ת.ע שכן שורה, להבדיל מהתובעת שם,
24 נטולת כל זיקה לקרקע שזוהמה. טענה זאת לא מדויקת. בית המשפט בעניין נ.ת.ע זיכה
25 את התובעת שם בפיצוי למרות שלא היתה בעלת זכויות במקרקעין, ולא היה לה אינטרס
26 קנייני בהם:

27 "זיהום הקרקע גרם נזק רכוש לבעל הקרקע. בעל הקרקע בענייננו אינה התובעת
28 ואין לה כל אינטרס קנייני בקרקע שזוהמה. התובעת פעלה בקרקע של אחרים,
29 כפי הנראה מדינת ישראל או עיריית תל - אביב, במסגרת חוזה או חוזים בהם
30 התקשרה, לצורך ביצוע מטרה ספציפית. בעל הקרקע כלל לא הגיש תביעה

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 בענייננו. לתובעת לא נגרם כל נזק פיסי ישיר והיא אינה תובעת בגין נזקים
- 2 לרכושה. " [שם בסעי' 40, ההדגשה במקור].
- 3 16. במקרה שלפני, גם אם הנזק הנתבע הוא כלכלי טהור, שלא נובע מנזק פיזי, נסיבות העניין
- 4 מבססות קשר ישיר בין המעוול לנזק הנתבע.
- 5 מדובר בנזק שהגורם לו ידוע, היקפו ידוע ותחום, טווח הזמנים שלו מסוים ואיננו קשה
- 6 לצפייה כלל. הנזק הנתבע נמצא במעגל הראשוני של הנזק.
- 7 על הנתבעת היה לצפות, הן בפועל והן מבחינה נורמטיבית, שיהיה צורך לנקות את הזיהום
- 8 הפיזי שגרמה, בכל מקום בו נגרם.
- 9 העובדה ששורה היא זו שנשאה בעלויות הניקוי ולא אישיות אחרת כלשהי, לא מגדילה את
- 10 מעגל הנזקים ולא את מעגל התובעים.
- 11 17. מערכת היחסים בין הנתבעת לשורה במקרה דנן, קרובה יותר מאשר מערכת היחסים
- 12 שתיאר בית המשפט בעניין **בריקמן** ככזאת שמצדיקה השתתפות חובת זהירות – בין בעל טובין
- 13 שמובלים במשאית לבין מי שגרם נזק למשאית, אשר בעקבותיו נזקק בעל הטובין לשאת
- 14 בהוצאות הובלה חליפית.
- 15 18. לו הייתה שורה מבקשת לפצות אותה עבור פגיעה בעבודות שיפוץ רציף הדלק וברווחים
- 16 החוזיים שהייתה צפויה לקבל בקשר לכך, כמו למשל, בעקבות התארכות משך הפרויקט,
- 17 עמידת כלים ובטלת עובדים, תשלומי יתר לקבלני משנה וכדומה, ניתן היה לראות בכך נזק
- 18 כלכלי, ממעגל משני. תביעה בגין נזקים כאלו לא הוגשה.
- 19 או למשל, אלמלא היתה שורה מנקה את הזיהום שגרמה הנתבעת והיו נגרמים לה נזקים
- 20 כבדים בגין אבדן מלא של הרווח החוזי ואולי אף פיצויים מוסכמים בגין הפרת החוזה - נזק
- 21 כזה היה יכול להיחשב כנזק כלכלי. העובדה ששורה פעלה כדי לצמצם נזק זה בדרך של
- 22 ניקוי הזיהום לא אמורה לבוא על חשבונה.
- 23 19. יתר על כן, העובדה ששורה איננה בעלת זכויות קנייניות ברציף שזוהם לא שוללת קיומה
- 24 של זיקה כלשהי כלפיו. למשל, רשות שימוש זמני ברציף לצורך ביצוע עבודות השיפוצים.
- 25 בנסיבות העניין, היה קשר קרוב בין נזק פיזי לרציף לחוסר האפשרות של שורה לבצע בו
- 26 עבודות שיפוצים והצורך לטפל בזיהום שנגרם לו לצורך ביצוע העבודות. הייתה קרבה
- 27 ראשונית בין הנזק הפיזי לרציף לנזק שנגרם לשורה בשל הצורך לנקות את הזיהום.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 או במילים אחרות, הרציף אמנם לא שייך לשורה אך אין בכך כדי לומר שהנזק שנגרם לה
2 לא נובע מנזק פיזי. הנזק הפיזי שנגרם לרציף הוא זה שמנע משורה להמשיך את ביצוע
3 העבודות על פי החוזה. ויוזכר, שלא נתבע אבדן רווחים כאמור אלא עלויות ניקוי בלבד.

4 כלומר, לא ברור שניתן להכליל את הנזק הנתבע בגדר "נזק כלכלי טהור". וגם אם כן,
5 כאמור, בנסיבות העניין, יש מקום לדרוש קיומה של חובת זהירות גם במובן הנורמטיבי.

6 במקרה דנן, האבחנה בין בעל הנכס לבין בעל חוזה בקשר לנכס איננה רלוונטית מבחינת
7 המעוול. לא מדובר בנזקים נוספים מעבר לנזק הפיזי הישיר. לא צריך להיות משנה לו למי
8 הוא משלם עבור אותו נזק. השאלה אם הנתבעת שילמה לצד ג' עבור הנזק או לא היא
9 שאלה נפרדת ותידון בהמשך.

10 20. דהיינו, בין שורה לנתבעת בהחלט קיימת יריבות. הנתבעת הייתה יכולה לצפות באופן סביר
11 שיגרם לשורה הנזק הנתבע והייתה אמורה לעשות זאת מבחינה נורמטיבית. כלומר,
12 הנתבעת הייתה חייבת בחובת זהירות מושגית וקונקרטית כלפי שורה.

13 הנתבעת אף לא טענה שפעלה באופן סביר כדי למנוע את דליפת הזיהום למי הנמל. ויוזכר,
14 כי היא הודתה והורשעה בביצוע עבירה של זיהום מי הנמל, עבירה שהיסוד הנפשי שלה
15 הוא לכל הפחות רשלנות, אם לא מחשבה פלילית. כלומר, גם יסוד ההתרשלות מתקיים
16 במקרה זה.

17 הנזק – הזיהום והצורך לנקות אותו, נגרמו בעקבות ההתרשלות של הנתבעת.

18 **אשר על כן, יש לקבוע כי הנתבעת חייבת לפצות את שורה ואת כלל בגין עלויות ניקוי**
19 **הזיהום של רציף הדלק במסגרת עוולת הרשלנות.**

20 **שיעור הנזק**

21 21. במהלך שמיעת התיק התקיימו אי בהירויות בעניין המקום המדויק בו ביצעה שורה את
22 עבודות ניקוי הזיהום. נבהיר עניין זה תחילה.

23 להלן העובדות הרלוונטיות כפי שעלו מראיות הצדדים.

24 רציף הדלק בו ביצעה שורה את עבודות השיפוצים עשוי רצועת בטון ארוכה וצרה,
25 המשתרעת מדרום לצפון, באורך של כ- 415 מ' וברוחב של כ- 13 מ'. בצדו הדרומי של רציף

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 הדלק (בחלק הצר שלו), הוא מחובר לרציף הנמל וצדו הצפוני מוליך לכיוון הים/בריכת
- 2 הנמל [כמופיע בתשריטים, מוצגים נ/ו 1-ו ת/1].
- 3 עבודות השיפוצים של רציף הדלק, על פי החוזה בין שורה לחנ"י, חולקו לשלושה שלבי
- 4 ביצוע. שלב א' כלל את החלק הדרומי של הרציף (באורך 180 מטר), משני צדי הרציף
- 5 (המערבי והמזרחי). שלב ב' כלל את החלק הצפוני של הרציף (באורך כ 235 מטר), מצד
- 6 אחד של הרציף (המערבי). שלב ג' כלל את החלק הצפוני של הרציף (באורך כ- 235 מטר),
- 7 מהצד השני (המזרחי).
- 8 שלב א' חולק לשלושה מקטעי משנה. המקטע הראשון, שכונה על ידי שורה מקטע א', כלל
- 9 את כל הצד המזרחי של שלב א', באורך 180 מטר (סומן בתשריט נ/ו 1-א). המקטע השני,
- 10 שכונה על ידי שורה מקטע ב', מוקם בצד המערבי/דרומי של שלב א', באורך של 90 מטר
- 11 (סומן אף הוא בתשריט נ/ו 1-א). המקטע השלישי, שכונה על ידי שורה מקטע ג', מוקם
- 12 בצד המערבי/צפוני של שלב א' (סומן בתשריט נ/ו 1-א-2).
- 13 בזמן האירוע ביצעה שורה עבודות שיפוצים במקטע א' של שלב א' בלבד.
- 14 עבודות ניקוי הזיהום בגינן הוגשה התביעה, בוצעו על ידי שורה בשלב א' בלבד (על כל
- 15 שלושת מקטעיו) במשך כשישה חודשים.
- 16 בשלבים ב' וג' של רציף הדלק לא בוצעו עבודות ניקוי כלל. עד שהגיעה שורה לביצוע עבודות
- 17 השיפוצים בשלבים אלו, הים ניקה בעצמו את הרציף, ולא היה צורך לבצע שם עבודות
- 18 ניקיון.
- 19 22. לכתב התביעה צירפו התובעות חוות דעת מיום 23/3/2011, של השמאי רוני דואני. חוות
- 20 דעת זאת התבססה על חוות דעת הנדסית של המהנדס אביעד כרמלי מיום 28/2/2011.
- 21 עולה מחוות הדעת, כי הוכנה לבקשת חברת כלל, בעקבות דרישת תשלום שקיבלה משורה.
- 22 בחוות הדעת הללו הוערכו עלויות עבודות ניקוי הזיהום בכל שלושת שלבי הפרויקט בסך
- 23 של 991,135 ₪; בשלב א' כולו בסך של 385,467 ₪; בחלק של שלב א' בו בוצעו כבר עבודות
- 24 שיפוצים בסך של 218,467 ₪ (לא כולל עלויות בטלת ציוד, שלא אושרו).
- 25 על בסיס חוות הדעת של השמאי דואני הגיעה שורה להסכם מול כלל לפיצוי בגין עלויות
- 26 עבודות הניקוי רק בחלק של שלב א', בו בוצעו עבודות שיפוצים בעת אירוע הזיהום, בניכוי
- 27 השתתפות עצמית.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 11-12-46026 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 דרישת התשלום של שורה מחברת כלל לא הוגשה כראיה לתיק בית המשפט, אולם סכומיה
- 2 נרשמו בחוות הדעת שהגישו התובעות - 1,621,799 ₪ עבור כל המזח (כולל שלבים א', ב' ו-
- 3 ג') וסכום של 758,961 ₪ עבור שלב א' בלבד (כולל עלות בטלת ציוד בסך 311,040 ₪).
- 4 בשלב הגשת תצהירי עדות ראשית, התובעות הגישו חוות דעת נוספת של השמאי אורי נס,
- 5 אשר בסופו של יום נמשכה מתיק בית המשפט, לבקשת התובעות, בהסכמת הצדדים
- 6 האחרים, ואיננה חלק מחומר הראיות שבתיק.
- 7 23. הנתבעת הגישה מטעמה שתי חוות דעת של המהנדס שי ינר. האחת, מיום 8/2/2011 (לפני
- 8 ביצוע עבודות הניקוי) והשנייה, מיום 4/8/2013 (לאחר תום ביצוע הניקוי), בשתייהן הוערכו
- 9 עלויות עבודות הניקוי בסכום של 436,967 ₪, לכל שלב א' של מזח הדלק (פרוט' עמ' 82 ש'
- 10 31 עד עמ' 83 ש' 4) (כולל אישור הסכום של 311,040 ₪ עבור בטלת ציוד).
- 11 24. הן שתי חוות הדעת מטעם התובעות והן חוות הדעת מטעם הנתבעת העריכו את עלויות
- 12 עבודות הניקוי על פי הערכה של כמויות העבודות הצפויות לפי סוג העבודות, כמות פועלים
- 13 ודוברות, היקפי השטחים שבהם יש לבצע עבודות וכן כמויות ועלויות של חומרים וציוד
- 14 נדרש.
- 15 25. לצורך הבהרת התמונה יצוין, כי בשלב זה של ההליכים עמדה עדין בפני בית המשפט חוות
- 16 הדעת הנוספת שהגישו התובעות, של השמאי אורי נס (שנמשכה בסופו של יום), אשר תוכנה
- 17 וקביעותיה היו חלק מהשיקולים שהובילו להחלטה על מינוי מומחה מטעם בית המשפט.
- 18 לפי חוות דעת זאת הוערך שווי עבודות ניקיון הזיהום, לפי התשומות שהושקעו בפועל,
- 19 עובדים, ציוד וחומרים ועלויותיהן, להבדיל מחוות הדעת הקודמות שהתבססו על הערכות
- 20 צופות פני עתיד.
- 21 לפי חוות דעת זאת, עלות עבודות הניקיון שבוצעו בפועל בשלב א' של הרציף בלבד, הגיעו
- 22 לסדר גודל דומה לדרישת התשלום של שורה מחברת כלל עבור כל שטח הרציף (כולל
- 23 שלבים א', ב' ו- ג').
- 24 לתמיכה בטענות שורה בעניין כמויות העבודה שהושקעו בפועל, אשר בהסתמך עליהן
- 25 נערכה חוות דעת זאת, הגישה שורה תצהיר משלים (של מנהל הפרויקט מר בוריס לייבין),
- 26 בו נרשם, בין השאר, ששורה ביצעה עבודות ניקיון בשלב א' של רציף הדלק בלבד, וכי היה
- 27 צריך לחזור על חלק גדול מעבודות הניקוי כמה פעמים, בגלל שהים סחף את זיהום המזוט,
- 28 וזיהם שוב שטחים שכבר נוקו.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 הנתבעת וצד ג' טענו נגד כמויות עבודות הניקיון שביצעה שורה לרבות, שהעבודות בוצעו
 - 2 בצורה לא מקצועית ונעשו פעולות מיותרות. לכן, לא נכון לקבוע את העלות הראויה של
 - 3 ניקוי הזיהום על בסיס העבודות שבוצעו בפועל.
26. לאחר שהוגשו תצהירי הצדדים וחוות הדעת מטעמם, נוכח הפערים בין חוות הדעת מטעם
- 4 הצדדים ונוכח טענות הצדדים בעניין כמויות עבודות הניקיון שבוצעו והאם נעשו עבודות
 - 5 מיותרות או לא יעילות, הוחלט ביום 13/11/2014, למנות מומחה מטעם בית המשפט.
 - 6 מומחה בית המשפט נתבקש לחוות דעתו בעניין עלויות העבודות שהיה צריך לבצע כדי
 - 7 לנקות נזקי דליפת השמן, במקומות שבהם בוצעו העבודות. עוד התבקש המומחה שמונה
 - 8 להתייחס לצורך לבצע עבודות חוזרות בגין תנאי הים ונתונים לא צפויים אחרים, לרבות
 - 9 האפשרות להימנע מצורך זה, בין באמצעות ביצוע עבודות בצורה ראויה ובין אם משום
 - 10 שחלקים מהרציף נזקו באופן טבעי ע"י הים.
 - 11 התובעות הסכימו למינוי מומחה מטעם בית המשפט ואילו הנתבעת וצד ג' התנגדו לכך. עם
 - 12 זאת, לאחר שהוחלט על המינוי הגיעו הצדדים להסכמה על זהות המומחה שמונה, המהנדס
 - 13 מר מיכה גרבר מחברת א. אפשטיין ובניו בע"מ.
 - 14
27. בחוות דעתו של מומחה בית המשפט מיום 19/3/15, הוא אימץ את המתווה של שורה
- 15 להערכת שווי עבודות הניקיון שבוצעו, על בסיס תשומות שהושקעו בפועל, בהסתמך על
 - 16 הרישומים ביומני העבודה. לדבריו, שורה הקפידה לרשום את התשומות ביומני העבודה
 - 17 ומזמין העבודה (חנ"י) חתם על היומנים ואישר אותם. לכן, מצא ביומנים אסמכתא בעלת
 - 18 חשיבות עליונה לקביעת התשומות שהושקעו בפועל בניקוי נזקי הדליפה.
 - 19
- 20 המומחה התייחס לשלושה ראשי נזק – עלויות ניקוי, עלויות בטלת ציוד ועלויות חומרי
- 21 ניקוי.
 - 22 א. עלויות ניקוי ישירות–
- 23 בהסתמך על נתונים שנמסרו לו על ידי נציגי שורה והרישומים ביומני העבודה, המומחה
- 24 מצא כי הניקוי בוצע על ידי צוותי ניקוי שכללו 2 פועלים ודוברת. בחלק מהימים עבד צוות
 - 25 ניקוי אחד ובחלק אחר שני צוותים. עלויות פועל (90 ₪ לשעת עבודה) ושל דוברת (600 ₪
 - 26 לשעת עבודה), שאב המומחה מהעלויות שנקבעו לתשומות אלו בחוזה לשיפוץ הרציף בין
 - 27 שורה לחנ"י.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 המומחה בדק את הרישום ביומני העבודה ובטבלת ריכוז שהוכנה על ידי שורה, לקח
2 בחשבון רק שעות עבודה בפועל, לאחר הפחתה של הפסקות עבודה מנהליות (כפי שנרשמו
3 ביומנים), ומצא כי למשך כל תקופת הניקיונות (מיום 14/1/2011 ועד 9/6/2011), בוצעו
4 2,730 שעות פועל ו- 1,365 שעות דוברת.
- 5 בהתחשב בכך, שבמקביל לעבודות ניקיון הזיהום המשיכה שורה לבצע את עבודות פרויקט
6 שיפוץ המזח, המומחה הניח שחלק מהתשומות לניקוי הזיהום נוצלו גם למשימות אחרות.
7 הוא מצא קושי להעריך את החלק היחסי שנוצל למטרות אחרות והחליט להפחית 20%
8 מהתוצאה הכללית.
- 9 ובהתאם, סך כל עלויות הניקוי הגיעו לסך 852,480 ₪.
- 10 ב. עלויות בטלת ציוד –
- 11 מדובר בבטלת ציוד למשך 9 ימי ההמתנה הראשונים, מאז גילוי הזיהום ועד תחילת עבודת
12 הניקוי. ימים אלו אושרו על ידי נציגי מזמינת העבודה (חנ"י). המומחה קיבל דרישה זאת
13 לרבות את הערכת שווי בטלת הציוד כפי שדרשה שורה, בסך 311,040 ₪.
- 14 יוזכר כי הערכת שווי זאת אושרה גם על ידי המומחה מטעם הנתבעת המהנדס שי ינר.
- 15 ג. עלויות חומרי ניקוי –
- 16 לצורך ביצוע עבודות הניקוי היה על שורה להשתמש בחומרים מיוחדים שנקבעו על ידי
17 מזמינת העבודה.
- 18 שורה טענה כי היה צורך לחזור על עבודות הניקוי 5 פעמים וחישבה את כמויות חומר
19 הניקוי בו השתמשה בהתאם. המומחה סבר כי 3 מחזורי ניקוי משקפים את המציאות.
- 20 שורה לא הציגה בפני המומחה קבלות על רכישת חומרים, אלא הצעת מחיר בלבד במחיר
21 של 14.9 ₪ לק"ג. המומחה ערך בדיקות ומצא עלות זאת סבירה.
- 22 שטח המזח לניקוי באמצעות חומרים אלו הוא 226.68 מ"ר. המומחה קיבל את טענת
23 שורה, כי יש צורך להשתמש ב- 2 ליטר חומר ניקוי למ"ר, כסבירה.
- 24 בהתאם לכך ובהתחשב בצורך לבצע 3 מחזורי ניקוי והערכת פחת חומר של 10% ורווח
25 קבלני של 12% קבע המומחה את עלויות החומר בסכום כולל של 26,213 ₪.
- 26 סך כל עלויות הניקוי שקבע המומחה הוא 1,189,733 ₪.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

28. מומחה בית המשפט נחקר על ידי הצדדים ארוכות ובעיקרו של דבר, עמד על קביעותיו בחוות הדעת כאמור.
- לאחר תום שמיעת עדותו של מומחה בית המשפט, התובעות ביקשו לאמץ את חוות דעת המומחה במלואה ולמשוך מתיק בית המשפט את כל שלוש חוות הדעת שהגישו מטעמן.
- בעקבות זאת, הגיעו הצדדים להסדר דיוני לפיו חוות הדעת המשלימה של אורי נס תוצא מתיק בית המשפט ולא תהווה חלק מחומר הראיות ואילו שתי חוות הדעת האחרות שהוגשו מטעם התובעות, של רונן דואני ואביעד כרמלי, יישארו חלק מהראיות בתיק בית המשפט, תוך ויתור על חקירת המומחים שערכו אותן.
29. הנתבעת טענה בסיכומים כי למומחה אין ניסיון בעבודות ניקוי זיהום וחוסר ניסיונו גרם לטעויות ופגמים. המומחה לא הביא בחשבון את העובדה שמחמת חוסר המקצועיות של עובדי שורה הניקוי שבוצע לא היה אפקטיבי, לא הביא בחשבון שחלק גדול מהרציף נוקה באופן טבעי על ידי הים כבר בחודשים הראשונים שלאחר האירוע ולא השווה את עלויות הניקוי באמצעות חברה אחרת.
- הנתבעת טענה כנגד הסתמכות המומחה על שיטת התמחור של שורה מבלי לבקש חשבוניות ואסמכתאות על עלויות העבודה בפועל. בשלב ההוכחות התגלה כי למעשה היה קבלן משנה שביצע את עבודות הניקוי מטעם שורה ולכן, היה ניתן לדעת בקלות רבה מה העלויות האמתיות של הניקוי על ידי הצגת קבלות.
- עוד טענה הנתבעת בעניין זה כי בעדותו בבית המשפט מסר המומחה שנהוג לשלם לקבלני משנה 20% פחות מאשר לקבלן ראשי ויש להפחית שיעור זה מהסכומים שהמומחה קבע.
- הערכת המומחה נראית מופרכת בהשוואה לעלויות הניקוי של חב' מעגן, אשר ניקתה את כל שטח הנמל בסכום של 12,750,000 ₪ לעומת ניקוי רציף אחד באורך 180 מטר בלבד בעלות של 1,189,733 ₪.
- לשיטת הנתבעת, לא ניתן לחייב אותה בגין עלויות בטלת ציוד, בעיקר כאשר שורה לא הביאה ראיה לכך שבטלת הכלים הייתה קשורה ישירות לזיהום.
- טוענת הנתבעת כי ב-3 חוות דעת נוספות שהוצגו בתיק, וחלקן אף מטעם התובעות, הערכת הנזק נמוכה לאין שיעור מזו של המומחה. הנתבעת סבורה, כי שיטת הבדיקה של השמאים כרמלי, דואני וינר עדיפה על פני זו של המומחה מטעם בית המשפט ויש להעמיד את עלויות הניקוי בחלק שנוקה ע"י שורה בהתאם לחוות הדעת של ינר בסך של 125,000 ₪ או לכל

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 היותר בהתאם להערכת השמאי דואני בסך 385,467 ₪, שהייתה מוסכמת על שורה בזמן
2 אמת.
30. חנ"י טענה בסיכומים כי התובעות לא הוכיחו את עלויות תיקון הנזק. מכיוון שהעבודה
4 בוצעה בפועל על ידי קבלן משנה ולא על ידי שורה היה ניתן בנקל להוכיח את הוצאות
5 הניקוי על ידי הצגת התשלומים שבוצעו בפועל על ידי שורה לקבלן המשנה ואולם, הנתבעת
6 בחרה שלא להציג נתון זה בפני בית המשפט.
- 7 הצגת קבלות על כמויות חומר הניקוי שנרכש הייתה יכולה ללמד על היקף הניקוי ועל מספר
8 מחזורי הניקוי שנדרשו. הימנעות התובעות לעשות כן פועלת לחובתה.
- 9 אין אזכור ביומני העבודה לטענה לפיה שורה נאלצה לבצע ניקוי חוזר. בתצהירי עדות
10 ראשית, התובעות לא ציינו דבר בעניין זה, אשר צוין לראשונה רק מאוחר יותר, בתצהיר
11 משלים שהגישו התובעות. גם אם בוצע ניקוי חוזר אין מדובר בהיקפים לו טוענת שורה
12 וביצוע יעיל ומקצועי של העבודה היה מקטין את הצורך בניקוי חוזר.
- 13 אין מקום להערכת הנזק לפי אומדן שעות עבודה בפועל כשאין לצידה בדיקה פרטנית של
14 היקף העבודות שביצעו נדרש ואומדן של העלויות הסבירות הנדרשות לביצוען.
- 15 הנתבעת וצד ג' טענו כנגד הגשת התביעה על בסיס חוות הדעת של דואני וכרמלי שהעריכו
16 את עלויות הניקוי על בסיס הערכת היקפי עבודה לביצוע לעתיד, כולל שלבים ב' וג', שלא
17 בוצעו, ובהמשך הגשת חוות דעת שנערכה בשיטה אחרת לגמרי על בסיס שעות עבודה
18 שנרשמו ביומנים, וטענו כי מדובר בשינוי חזית פסול. שורה מנועה מלטעון על בסיס שיטת
19 חישוב אחרת מזו שעליה התבססה התביעה, כאשר כל ההליכים, לרבות, התביעה שהגישה
20 לחברת הביטוח, התבססו על שיטת חישוב זו. שורה אינה יכולה לטעון כי נזקיה בפועל עלו
21 על הסכום שגובש בהסכמה בינה ובין חברת הביטוח שלה. יש להעדיף את שיטת הערכת
22 הנזק כפי שבוצעה על ידי כרמלי ונס אשר הייתה מקובלת על שורה.
- 23 המומחה מטעם בית המשפט לא ביצע את המשימה שבית המשפט הטיל עליו. הוא נמנע
24 מלערוך חישוב של היקף העבודה שצריך היה לבצע ועלותה ובחר להיצמד לשיטת החישוב
25 של התובעות ולערוך את חוות הדעת על בסיס רישום שעות העבודה שהגישה שורה. שיטה
26 זו מחייבת התעלמות מחוות דעת המומחה. יתר על כן, בחוות הדעת של המומחה נפלו
27 שגיאות אשר מובילות לחישובים לא נכונים כגון ההנחה לפיה, צוות דוברת מצריך 2 אנשי
28 צוות זאת בזמן שצוות ניקוי כולל 4 אנשים ודוברת אחת. מדובר בחיוב עודף של 336,900
29 ₪ שיש להפחיתו מחוות הדעת.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

דיון בנושא הנזק

1

2 31. במהלך שמיעת עדותו של המומחה מטעם בית המשפט התברר כי עבודות ניקוי הזיהום
3 בוצעו על ידי קבלן משנה ולא על ידי שורה עצמה.

4 עובדה זו לא הוזכרה קודם לכן על ידי התובעות, לא בכתבי הטענות, לא בתצהירי עדות
5 ראשית ולא במסמכים שהוגשו מטעמה. הנושא עלה לראשונה במהלך החקירה הנגדית של
6 המומחה מטעם בית המשפט:

7 "ש. גם לא עיינת בהסכם שהיה לשורה עם קבלן המשנה שביצע את הניקוי?
8 ת. לא.
9 ש. אתה יודע שהיה קבלן משנה?
10 ת. לא. אני יכול להניח שהיה.
11 ש. לא בדקת את ההסכם שלו?
12 ת. לא." (עמ' 24 ש' 1 - 6)

13
14 "ש. נכון שכל צוות העובדים בניקוי שהתובעת מונה אותו הם קבלן משנה?
15 ת. אני לא יודע זאת.
16 ש. תבדוק ביומן?
17 ת. נכון, זה מתחת "לקבלני משנה". (עמ' 39 ש' 5 - 10)

18 עיון ביומני העבודה שעליהם התבססה התביעה ועליהם ביסס מומחה בית המשפט את
19 חוות דעתו מלמד, כי בכל התקופה בה בוצעו עבודות הניקיון הדבר נעשה על ידי קבלני
20 משנה ולא על ידי עובדים של שורה.

21 משכך, הנתבעת וצד ג' טענו כאמור, שהיה ניתן בנקל להוכיח את הוצאות הניקוי על ידי
22 הצגת התשלומים ששולמו לקבלן המשנה, אך התובעות בחרו שלא לעשות כן ולכן, לא
23 הוכיחו את עלויות תיקון הנזק בפועל ואין לפסוק להן פיצוי כלל.

24 התובעות לא הכחישו עובדה זאת ובסיכומי תגובה מטעמן אף טענו שאין זה משנה אם
25 שורה שילמה עבור פעולות הניקוי לקבלן משנה או ביצעה אותן בעצמה. לטענתן, די ביומני
26 העבודה והחשבוניות שהוצגו להוכיח ששורה נשאה בנזקים. בהתאם לכלל השבת המצב
27 לקדמותו, די בכך שנגרם נזק, המזיק אינו רשאי להיבנות מהשאלה אם הנזק תוקן או לא
28 ואין צורך בהוכחת התיקון בפועל לצורך קבלת פיצוי.

29 32. צודקות התובעות שניתן לתבוע ולקבל פיצוי בגין נזקים גם כאשר לא תוקנו, בין משום
30 שלא ניתן לתקנם ובין משום שהדבר טרם נעשה בעת הגשת התביעה. במקרים כאלו, לא

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 ניתן לדעת במדויק מה שווי הנזק שנגרם ויש לאמוד אותו בדרכים שונות, ברמת הוכחה
2 של מאזן הסתברויות.

3 שונה הדבר כאשר מדובר במקרים בהם מדובר בנזק מיוחד, ספציפי, ששווי מוגדר וידוע.
4 נזק כזה אמור להיות מוכח במדויק ובאופן מלא באמצעות נתונים ואסמכתאות, ולא ניתן
5 להסתפק לגביו בהוכחה על דרך הערכה ואומדנה.

6 סוג הנזק ומידת האפשרות להוכיח אותו בצורה מלאה ומדויקת הם בעלי חשיבות רבה
7 לסוגיית הנטל הנדרש מתובע להוכיח את תביעתו.

8 בהתייחס ל"נזק מיוחד", נקבע בפסיקת בתי המשפט פעמים רבות, שלא די בהוכחת הנזק
9 עצמו. אם ניתן להביא ראיות ישירות לנזקים בפועל, בצורה מדויקת ומלאה, יש לעשות
10 כן, ולא ניתן להסתפק בהערכת הנזק על יסוד אומדנה, אחרת לא יפסק פיצוי.

11 ראה למשל רע"א 3608/17 הנסון ישראל בע"מ נ' ספאלדין (10/9/2017) בסע' 13 :

12 "הנזק שנגרם למשיב עקב אספקת הבטון הלקוי הוא "נזק מיוחד" אשר לכאורה
13 ניתן להוכחה בצורה מדויקת ומלאה באמצעות ראיות ונתונים המצויים באמתחתו
14 של המשיב. בהקשר לכך נקבע בפסיקת בית משפט זה כדלקמן:

15 "הוכחת הנזק היא תנאי הכרחי אך לא מספיק לקביעת הפיצוי. כשם
16 שעל הנפגע להוכיח את הנזק שנגרם לו, כן מוטלת עליו החובה להוכיח
17 את הנתונים העובדתיים, מהם ניתן להסיק את הפיצוי, דהיינו, את
18 הערך הכספי של החזרת המצב לקדמותו. נפגע אינו יוצא ידי חובתו
19 בהוכחת הנזק, אלא עליו להניח אף תשתית עובדתית לקביעת שיעור
20 הפיצוי. אין להשאיר עניין אחרון זה לאומדנו של השופט ... כל שנדרש
21 הוא, כי הנפגע-התובע יוכיח את נזקו ואת הפיצוי המגיע לו במידת ודאות
22 סבירה (reasonable certainty), כלומר, באותה מידת ודאות,
23 המתבקשת מנסיבות העניין ... על-כן, באותם המקרים, בהם - לאור
24 טבעו ואופיו של הנזק - ניתן להביא נתונים מדויקים, על הנפגע-התובע
25 לעשות כן, ומשנכשל בנטל זה, לא ייפסק לו פיצוי... (ע"א 355/80 נתן
26 אניסימוב בע"מ נ' מלון טירת בת שבע בע"מ, פ"ד לה (2) 800, 808 – 809
27 (1981) [ההדגשה הוספה – ע'פ']...

28 בענייננו, לא שוכנעתי כי עמד בפני המשיב קושי מיוחד להביא ראיות על מנת
29 להוכיח את שיעור נזקו, ומכל מקום אין עסקינן ב"נסיבות שבהן בלתי אפשרי או
30 לפחות קשה להוכיח את שיעור הנזק בצורה מדויקת ומלאה" (ע"א 294/92 דרוק
31 נ' אליאסיאן, פ"ד מז (3) 23, 34 (1993); השוו ע"א 427/82 "השתיל" נ' אגן יצרני
32 כימיקלים בע"מ, פ"ד מ (4) 309 (1986)). חרף זאת, הן בית משפט השלום הן בית
33 המשפט המחוזי קבעו כי לא עלה בידי המשיב להמציא תיעוד להוכחת נזקו –

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

משלא הגיש "כל חשבונית, קבלה או תעודת משלוח" (פסק הדין השני, פסקה 50), ומשכך ברי כי לא עמד בנטל ההוכחה כנדרש. לא זו אף זו, בית משפט השלום אף הטיל ספק בטענת המשיב שלפיה אכן הרס את התקרה וביצע יציקתה מחדש. במצב דברים מעין זה, על אף תחושת אי הנוחות שבהותרת המשיב בידיים ריקות, דומה כי אין מקום לפסיקת פיצויים על דרך האומדנה." (ההדגשות שלי – ע.ר.)

בע"א 294/92 דרוק נ' אליאסיאן, מז(3) 23 (1993) אמר בית המשפט העליון כך (בעמ' 34):

"יצוין עוד, כי בהקשר הנדון אין נפקא מינה אם מדובר בפיצוי על בסיס חוזי או בפיצוי על בסיס נזיקי. גם במסגרת דיני הנזיקין נערכת ההבחנה בין מצבים שבהם הוכחת שיעור הנזק היא בעייתית, לבין מצבים שבהם ההוכחה מעשית ואף פשוטה אך למרות זאת לא השכיל בעל הדין לגבשה בחומר ראיותיו (ראה למשל ע"א 525,379/74 אסבסטוס וכימיקלים בע"מ נ פזגז חברה בע"מ וערעור שכנגד [7]). השימוש בכלי האומדנא נשמר גם בפסיקת פיצויים נזיקיים לנסיבות שבהן בלתי אפשרי או לפחות קשה להוכיח את שיעור הנזק בצורה מדויקת ומלאה (ראה, למשל, ע"א 427/82 (ב"ש 508/82) "השתיל" ואח' נ' אגן יצרני כימיקלים בע"מ ואח וערעור שכנגד [8])." (ההדגשה שלי – ע.ר.)

33. ולענייננו, מכיוון שכל עבודות ניקוי הזיהום בוצעו על ידי קבלני משנה, הרי שהתשלום ששולם לקבלני המשנה ממצה את כל הנזקים שנגרמו לשורה בגין ניקוי הזיהום.

מדובר בנזק ספציפי לחלוטין, אשר ניתן להוכיח אותו באמצעות אסמכתאות בקלות רבה. בעיקר כאשר מדובר בחברה רצינית ומסודרת המבצעת רישומים מלאים של העבודות שבוצעו וחזקה שמנהלת חשבוניות כדין ויכולה להציג קבלות על תשלומים ללא כל קושי.

למרות זאת, שורה לא הציגה קבלות על תשלומים ששילמה לקבלני המשנה, לא על רכישת חומרים, לא על שכירת ציוד, לא תלושי משכורת ואף ההסכמים שנערכו בין שורה לקבלני המשנה והמחירים שסוכמו בניהם לא הוצגו.

לא הוצג בפני כל קושי מיוחד לעשות זאת ומכל מקום, כדברי בית המשפט העליון בעניין הנסון: "אין עסקינן ב"נסיבות שבהן בלתי אפשרי או לפחות קשה להוכיח את שיעור הנזק בצורה מדויקת ומלאה".

34. אין בדרישה להציג אסמכתאות להוכחת נזק מיוחד משום סתירה לעיקרון הבסיס של דיני הנזיקין לפיו הפיצוי נועד להשיב את מצבו של הנפגע לקדמותו, במידת האפשר. כאשר ידוע או אמור להיות ידוע, במדויק, כמה עלה לתובעת להשיב את הנזק לקדמותו, עסקינן בנטל להוכיח את הנזק, שאף הוא מוטל על התובע, ולא בשאלת הזכאות לקבל פיצוי באופן כללי.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

35. ללא הצגת התשלומים ששולמו בפועל לקבלני המשנה לא ניתן לדעת מה הנזק האמיתי שנגרם לשורה.
- האם שורה שילמה לקבלני המשנה עבור כל שעות העבודה שבוצעו או שבאה כלפיהם בטענות דומות לאלו שהנתבעת וצד ג' טוענים כלפי שורה כאן, ולא נעתרה למלוא דרישותיהם?
- האם קבלני המשנה עבדו ביעילות, במקצועיות, וביושרה מלאה?
- האם סוכם בין שורה לבין קבלני המשנה על מחירים אחרים? עיון ביומני העבודה מלמד שכל העובדים שהשתתפו בפרויקט שיפוץ הרציף (למעט מנהל הפרויקט, סגן מנהל עבודה ומזכירה) נרשמו תחת קבלני משנה. האם לא סביר להניח שקבלני משנה שמבצעים פרויקט בשווי של כ- 25 מיליון ₪ יחייבו את שורה במחירים בהתאם עבור עבודה נוספת, ולא במחירים מלאים לפי שעת עבודה?
- המומחה מטעם בית המשפט אישר בעדותו בבית המשפט שבדרך כלל, משלמים לקבלן משנה מחיר נמוך בהרבה מהמחיר לפיו נעשה תחשיב הנזקים של שורה ואושר על ידי מומחה בית המשפט (90 ₪ לשעת עבודה של פועל):
- ש. האם נכון שבסביבה רגילה המחיר של 55 ₪ לפועל פשוט סביר ?**
ת. כן. כל המכלול מתייחס למחיר שמשלמים לקבלן ראשי.
ש. לקבלן משנה משלמים פחות ?
ת. כן.
ש. באיזה סדר גודל ?
ת. לא יודע. עד 20% . " (עמ' 43 ש' 30 עד עמ' 44 ש' 4).
- מכיוון שהתובעות לא הציגו את מסמכי ההתקשרות עם קבלני המשנה, לא אסמכתאות לתשלומים ששילמו להם ואף לא הביאו את קבלני המשנה לעדות, הרי שלא הציגו ראיות להוכיח ברמת ההוכחה הנדרשת את הנזק המיוחד שנגרם לשורה, המתמצא בצורך לשלם לקבלני המשנה עבור עבודות ניקיון הזיהום.
36. התנהלות התובעות בעניין זה מעוררת תחושה לא נוחה של הימנעות מכוונת מהצגת ראיות, מסיבות השמורות עם התובעות. ויוזכר, שבעת הגשת התביעה עבודות ניקיון הזיהום כבר הושלמו וכל המידע בעניין העלויות בפועל כבר היה ידוע לשורה. למרות זאת, התביעה הוגשה בהתבסס על חוות דעת שהוכנו לפני ביצוע העבודות, בהערכה צופה פני עתיד וגם

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 חוות הדעת הנוספת שהוגשה עם הגשת הראיות (שנמשכה בסופו של דבר) אף היא לא
2 התייחסה לתשלומים ששילמה שורה בפועל.

3 ויש להזכיר בעניין זה את ההלכה לפיה בעל דין שנמנע מהבאת ראיות שיש באפשרותו
4 להביא, חזקה שהראיה איננה לטובתו. ראה לעניין זה דברים שנאמרו בפסק הדין בע"א
5 9656/05 שוורץ נ' רמנוף חברה לסחר וציוד בניה בע"מ (27/7/2008) בסעי' 26:

6 "לעיתים, הדרך שבה מנהל בעל דין את עניינו בבית המשפט הינה בעלת
7 משמעות ראייתית, באופן דומה לראיה נסיבתית, וניתן להעניק משמעות
8 ראייתית לאי הגשת ראיה. התנהגות כגון דא, בהעדר הסבר אמין וסביר - פועלת
9 לחובתו של הנוקט בה, שכן היא מקימה למעשה חזקה שבעובדה, הנעוצה
10 בהיגיון ובניסיון חיים, לפיה דין ההימנעות כדין הודאה בכך שלו הובאה אותה
11 ראיה, היא הייתה פועלת לחובת הנמנע ותומכת בגרסת היריב."

12 37. האם בקשת התובעות למשוך את חוות הדעת מטעמה ולהסתמך על חוות דעתו של מומחה
13 בית המשפט יכולה לבוא במקום הרמת נטל ההוכחה של הנזק המיוחד באמצעות ראיות
14 מדויקות ומלאות, שהיה בידן להביא? אבחן שאלה זאת להלן.

15 38. ככלל, ייטה בית המשפט לאמץ את ממצאי חוות דעתו של מומחה מקצועי אשר מונה
16 מטעמו, למעט מקרים חריגים בהם קיימים נימוקים כבדי משקל המצדיקים סטייה ממנה,
17 כגון קיומה של טעות בולטת בחוות הדעת [ראה למשל ע"א 5509/09 מסארווה נ' עזבון
18 המנוח אברהם חסן מסארווה (23/2/2014) בסעי' 14:

19 "מינוי מומחה מטעם בית המשפט היא פרקטיקה ידועה ומקובלת במקרים בהם
20 מתעוררת סוגיה המצריכה ידע מקצועי שבמומחיות, אשר לגביה נזקק בית
21 המשפט לכלי עזר אובייקטיבי על מנת שיוכל להגיע לפתרון יעיל וצודק של
22 הסכסוך ... חוות דעתו של המומחה היא אומנם רק אחת מן הראיות העומדות
23 בפני בית המשפט ואין בה כדי להגביל את שיקול דעתו או לגרוע מן הסמכות
24 הנתונה לו להכריע באופן סופי במחלוקת שנתגלעה בין הצדדים ... ואולם, לא
25 אחת נפסק כי "משממנה בית המשפט מומחה על מנת שחוות דעתו תספק לבית
26 המשפט נתונים מקצועיים לצורך הכרעה בדיון, סביר להניח שבית המשפט
27 יאמץ ממצאיו של המומחה אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין שלא לעשות
28 זאת."

29 39. כאמור לעיל, מומחה בית המשפט ביסס את חוות דעתו בעניין עלויות הניקוי על שעות
30 עבודה של פועלים ודוברות בהתבסס על הרשום ביומני העבודה.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 המומחה קיבל את שעות העבודה שנרשמו ביומני העבודה (בשקלול שעות הפסקת עבודה)
2 כמשקפות את העבודות שבוצעו בפועל, וניכה מהן 20% בגין הערכה של ניצול התשומות
3 שיועדו לניקוי הזיהום גם לטובת פרויקט שיפוץ הרציף.
- 4 כמו כן קיבל המומחה את עלות שעת עבודה של פועל ודוברת בהתאם למחירים שנקבעו
5 בהסכם בין שורה לחנ"י.
- 6 המומחה סבר כי ניתן לסמוך על הרשום ביומני העבודה בהיותם "מסודרים למופת ברמות
7 על" ובהתחשב בכך שמזמינת העבודה (חנ"י) אישרה את היומנים, בזמן אמת.
- 8 40. בדרך קביעת הממצאים על ידי מומחה בית המשפט כאמור, הוא לא פעל על פי ההסמכה
9 שניתנה לו בהחלטת המינוי.
- 10 הערכת עלות ניקוי הזיהום בדרך של הכפלת שעות העבודה בפועל בעלות שעת עבודה עמד
11 בבסיס חוות הדעת המשלימה מטעם התובעות.
- 12 למול שיטת הערכה זאת טענו הנתבעת וצד ג', כי גם אם אכן השקיעה שורה את התשומות
13 הנתענות, היא עשתה זאת בחוסר מקצועיות וחוסר יעילות, והיה ניתן להימנע מביצועים
14 חוזרים של עבודות הניקוי, לו היו העבודות מבוצעות בצורה ראויה. לטענתן, היה צריך
15 להעריך את היקף העבודות וההוצאות הראוי על בסיס הערכת המומחים האחרים שהגישו
16 חוות דעת, שי ינר, או לחילופין המומחים שהתובעות הגישו חוות דעת מטעמן עם הגשת
17 התביעה, שביססו את חוות הדעת שנתנו על הערכת כמויות העבודה לביצוע בהתאם
18 לפעולות הדרושות בשטחים המסויימים.
- 19 למול דילמה זאת, של הערכת העלויות הראויות לביצוע עבודות הנדסיות נתונות, שהיא
20 סוגיה המצריכה ידע מקצועי שבמומחיות, נזקקתי לכלי עזר אובייקטיבי כדי לסייע בידי
21 להגיע לפיתרון נכון וצודק של המחלוקת. (ויזכר כי בשלב זה עדיין לא היה ידוע
22 משהעבודות בוצעו על ידי קבלני משנה). לצורך זה ניתנה ההחלטה על מינוי מומחה מטעם
23 בית המשפט מיום 9/12/2014 בה נרשמה בצורה ברורה מטרת חוות הדעת המבוקשת
24 כדלקמן:
- 25 "המומחה מתבקש לעיין בכתבי הטענות על נספחיהם ובחוות הדעת מטעם
26 הצדדים וליתן חוות דעתו בעניין העבודות שהיה צריך לבצע לצורך ניקוי נזקי
27 דליפת השמן הנזכרת בכתב התביעה, במזח הדלק בנמל חיפה, בתחום שלב א'
28 של העבודות שבוצעו על ידי התובעת 2, אילו עבודות היה צריך לבצע ומה אמורות
29 להיות העלויות של ביצוע העבודות הללו.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 המומחה יתייחס, במידת הנדרש, גם לצורך לבצע עבודות חוזרות בגין תנאי ים
2 ונתונים לא צפויים אחרים, לרבות האפשרות להימנע מצורך זה, בין באמצעות
3 ביצוע עבודות בצורה ראויה ובין אם משום שחלקים מהרציף נוקו באופן טבעי על
4 ידי הים."

5 דא עקא, הסתבר בסופו של יום, שהמומחה ערך תחשיב עלויות על בסיס התשומות ששורה
6 השקיעה בפועל ולא ערך השוואה ביניהן לבין התשומות שהיה ראוי להשקיע בביצוע
7 העבודה הדרושה והאם שורה השקיעה תשומות מעבר לנדרש. המומחה כלל לא ביצע
8 הערכה של התשומות שהיה ראוי להשקיע בניקוי הזיהום.

9 ש. בית המשפט ביקש ממך לעשות הערכת עלויות על מנת לנקות, שיטת
10 העבודה שלך היא "הנדסה הפוכה" לקחת שעות שנתנו לך כנתון ועשית
11 עליהם מניפולציות וכתוצאה מכך מצאת את אשר מצאת ?
12 נכון. ת.
13 הציגו לך את חוו"ד של נס 1 ולזה צורפה חוו"ד של אביעד כרמל שנערכה
14 עבור התובעת (כלל) מה שיש בה, זה תחשיב ?
15 נכון. ת.
16 האם אתה עשית לעצמך תחשיב כמה צריך לעלות עבודה ?
17 ת. לא עשיתי תחשיב בסגנון שאתה אומר. (עמ' 37 לפרוטוקול ש' 23 עד 31)

18 המומחה פשוט לא ביצע את שנתבקש לעשות על ידי בית המשפט כדי לסייע בידו להכריע
19 במחלוקות הטעונות הכרעה כאמור.

20 41. יתר על כן, הסתבר בדיעבד, במהלך עדותו בבית המשפט, שהמומחה (שזהותו נקבעה על פי
21 הצעת הצדדים) היה חסר את הידע המקצועי והמומחיות הדרושות כדי להעריך את היקפי
22 התשומות הראויות לביצוע עבודות ניקוי זיהום דלק.

23 ש. האם זה נכון שאין לך ניסיון ישיר בעבודות שעניינן זיהום ים או ניקוי
24 של זיהום ים ?
25 ת. נכון. (עמ' 22 לפרוטוקול ש' 31)

26 42. הפערים הגדולים בין הערכת העלויות של ביצוע ניקיון הזיהום מראש (בשלב א' של הרציף
27 בלבד), על ידי המומחים מטעם התובעות (דואני וכרמלי), לבין העלויות הנובעות מכמויות
28 התשומות שהושקעו בפועל, הוסברו על ידי התובעות בזיהומים חוזרים של הרציף, בגין
29 זרמי הים והגלים, שהצריכו ביצוע פעולות ניקוי חוזרות ונשנות.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 מומחה בית המשפט לא בדק טענה זאת מבחינה מקצועית ולא היה לו את הניסיון הנדרש
2 להעמיד טענה זאת במבחן. המומחה אף אישר זאת בעדותו בבית המשפט:

3 ש. תראה לי ביומני העבודה פעם אחת את המילה "חזרה על עבודות ניקוי"?
4 ת. לא. אני ראיתי את יומני העבודה, לא התייחסתי לעניין החזרה
5 כהשתקפות היומנים אלא כדי למדוד את כמות החומר, זאת מתוך
6 תשאול האנשים. אין ספק שלעניין מחזוריות הגלים שימשתי כבורר ולא
7 כמומחה, אין לי אפשרות לדעת כמה מחזורים היו, אחד אמר כך, והאחר
8 אחרת. זה לא היה 1 בטוח, השאלה אם זה 2 או 3. (עמ' 41 ש' 16 – 20.
9 ההדגשה שלי – ע.ר.)

10
11 ש. האם ידוע לך שהחזרה של תופעת הזיהום קרתה במהלך החודשיים
12 שלושה הראשונים של עבודת הניקוי? בהתייחס לעונות השנה.
13 ת. אני לא יודע, לא נתקלתי בדבר כזה.

14 ...
15 ש. מהבנתך את אירוע הזיהום והניקוי שהתבקש כתוצאה ממנו, האם
16 החזרות של האירועים המזהמים היו אחרי חודש מרץ ואילך?
17 ת. לא יודע. הגיוני שככל שעובר הזמן הזיהום חולף באופן טבעי וההגיון
18 אומר שהחזרות של הזיהום היו בתקופה הראשונה. (עמ' 44 ש' 13 – 19)

19 ויוזכר, כי טענה עובדתית של חזרה על עבודות שהובילה להגדלת התשומות לא נרשמה
20 בכתב התביעה, שהוגש לאחר תום ביצוע ניקיון הזיהום, ואף לא בתצהירים שהוגשו מטעם
21 התובעות בשלב בו היה על התובעות להגיש תצהירים מטעמן. רק בשלב מאוחר יותר, כשנה
22 וחצי לאחר שהתובעות הגישה תצהירי עדות ראשית וחודשים ארוכים לאחר שהצדדים
23 האחרים השלימו הגשת תצהירים מטעמם, כאשר התובעות נדרשו לתת פרטים מדויקים
24 בעניין השלבים של רציף הדלק בהם ביצעה בפועל את ניקיון הזיהום, היא מצאה לנכון
25 להגיש תצהיר משלים בו הוסיפה, כי היה צורך לחזור על חלק גדול מעבודות הניקוי עקב
26 זיהומים חוזרים של הרציף במקומות שכבר נוקו.

27 למעשה, מדובר בעדות כבושה, מאוחרת, שהופיע רק לאחר ששורה נאלצה לאשר שלא
28 ביצעה ניקיונות של הזיהום בשלבים ב' וג' של רציף הדלק, ולהסביר כיצד עלויות ניקוי שלב
29 א' בלבד עולות על עלויות ניקוי כל שלושת השלבים, כפי שהוערכו על ידי המומחים שצורפו
30 לכתב התביעה.

31 שורה לא הצליחה לתת נימוק סביר לכבישת העדות עד שלב זה. כאשר נשאל מר לייבין,
32 מנהל הפרויקט מטעם שורה, מדוע לא הזכירו עובדה זאת קודם, לא היה בידו לתת הסבר
33 סביר לכך, למרות שטען כי הדבר היה ידוע לו.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 ש. תצהירך הראשון נחתם ב-26/4/13. אתה יכול להראות לי איפה
2 בתצהירך כתבת שנדרשתם לחזרות.
3 ת. האם אני צריך לרשום את זה ?
4 ש. אנחנו צריכים לנחש שזה היה או שתמציא המצאה חדשה אחרי שיתברר
5 שב' וג' לא עשיתם.
6 ת. יש את כל הדברים שהגשנו, זה לא רלוונטי בתצהיר, כך חשבתי. " (עמ'
7 58 ש' 1 – 6)
8
9 ש. בשלב מסוים, בתצהירך השני, התפתחה תיאוריה של חזרות על
10 ניקויים.
11 ת. זה לא התפתח.
12 ש. תראה לי איפה הטענה מופיעה קודם לכן.
13 ת. כשעלתה השאלה למה זה לקח כל כך הרבה זמן, אז זה ההסבר. יש גם
14 יומן שכתבתי שזה עבודות חוזרות. ואפשר לקרוא ולראות זאת. להגיד
15 עכשיו שזה לא אמרנו קודם ולא חשבנו על זה קודם זה לא נכון. באנו
16 לעשות עבודה ועשינו בדיוק לפי הוראות של חני.
17 ש. מתי לזכרוך, התברר לך, כמי שהיה במקום על בסיס יום יומי, שיש
18 חזרות של הזיהום וצריך לנקות שוב.
19 ת. בימים הראשונים. אני יכול להסביר איך זה התגלה, עשינו את העבודה
20 אחרי מספר שעות רצינו להמשיך את העבודה ראינו שהשטח שוב שחור,
21 וצריך לחזור על העבודות. (עמ' 58 ש' 19 עד 26. ההדגשה שלי – ע.ר.)
- 22 בנסיבות אלו, נוכח כבישת העדות עד שלב מאוחר של ההליכים אז התבררו קשיים
23 בהערכות השווי של ביצוע העבודות, מבלי שיש לכך נימוק סביר, האמון והמשקל שניתן
24 לתת לעדות זאת הם מוגבלים ביותר.
- 25 ואם לא די בכך, מסתבר שטענות אלו לא נתמכות ביומני העבודה. עיון ביומנים מלמד כי
26 רק בשלושה ימים, בשבוע הראשון של ביצוע ניקיון הזיהום (4/1/11, 7/1/11, 9/1/11), מתוך
27 6 חודשים של יומני עבודה, נרשמו הערות בימנים אודות זיהום חוזר של המזח.
- 28 ניתן ללמוד מכך שכאשר התקיימו חזרות של הזיהום הדבר נרשם וכאשר אין רישומים,
29 משמע שהתופעה לא התרחשה. מומחה בית המשפט ציין כי יומני העבודה מסודרים
30 "ברמות על".
- 31 הדבר מתיישב אפילו עם עדות מר לייבין שציין שהתופעה התגלתה בימים הראשונים של
32 העבודות.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 נוכח כל האמור לעיל, מסתבר שהטענה העובדתית של חזרת הזיהום וביצוע עבודות חוזרות
2 ונשנות בחלקים נרחבים של הרציף, שנועדה להסביר את הכמויות הגבוהות מאוד של
3 התקורות שנרשמו ביומנים לא הוכחה. בוודאי שלא הוכחו כמות החזרות והיקפן.

4 למעשה, סביר להניח שהתובעות למדו על העובדה שבוצעו עבודות חוזרות בהיקפים
5 נרחבים רק לאחר שהיו צריכות להסביר את כמויות התקורות, בדרך של "הנדסה הפוכה".
6 כלומר, מתן הסבר לכמויות התקורות באמצעות הטענה של זיהומים חוזרים מהווה הנחת
7 המבוקש, בדרך סיבובית.

8 עדותו של מנכ"ל שורה מר אהוד שפירא מתיישבת עם מסקנה זאת :

9 חזרות ככל שהיו היו בידעיתכם. ש.
10 אני יודע היום שהיו חזרות, אבל בזמן אמת לא ידעתי באופן אישי כמעט
11 שום דבר, לא ישבתי בפרויקט, אלא מי שישב בפרויקט.
12 כמנכ"ל דאז של חברת שורה, אתה לא מצפה ממנהל העבודה שלך באתר
13 שיגיד לך שזה לא מה שחשבנו שצריך לנקות עוד ועוד, ולא פעם אחת,
14 אלא 5 פעמים, אתה לא מצפה שהוא יאמר לך את זה.
15 אני בקרתי בפרויקט כפעם בשבוע, ראינו את התהליכים שקורים שם,
16 היו עוד בעיות של ביצוע בפרויקט, לא רק עבודות הניקוי, זה היה עיקר
17 העיסוק, היו שם אתגרים לא פשוטים.
18 אני מסיק את זה, כיוון שאמרת שלא שמעת שהיו חזרות, האם אתה לא
19 מצפה ממנהל הפרויקט שיגיד לך שיש חזרות.
20 ת. מה שחושב שאמרת, זה שבהיותו מנכ"ל החברה ולא זה שנמצא שם כל
21 הזמן, לא ידעתי ולא ראיתי או ראיתי, דווקא את הנושא של החזרות. אם
22 אני רואה לכלוך שמנקים אותו, אני לא יודע אם זה לכלוך שחזר או שהיה
23 שם. הפרויקט סיפק אתגרים במספיק מן ההיבטים. (עמ' 63 ש' 7 עד
24 (19

25 התוצאה היא, שאין בחוות דעתו של מומחה בית המשפט ולא בשאר הראיות שהוצגו בפני,
26 כדי להסביר את הפערים הגדולים מאוד (בסדר גודל של כ- 500,000 טון), בין הערכת עלויות
27 ניקיון הזיהום בשלב א' של רציף הדלק, כפי שהוערכו על ידי המומחים מטעם התובעות,
28 לבין עלויות התקורות שהושקעו על ידי שורה או קבלני המשנה מטעמה (ככל שמקבלים
29 את טענותיהם בעניין זה). כלומר לא הוכח שהתשומות שהושקעו היו יעילות, ראויות,
30 מקצועיות ולא בזבזניות.

31 43. המומחה קבע בחוות דעתו, בהסתמך על טענות נציגי חנ"י, שסביר להניח שצוותי הניקוי
32 לא עסקו רק בניקוי הזיהום אלא שימשו גם למשימות אחרות במסגרת פרויקט שיפוץ

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 הרציף ולכן, החליט להפחית 20% מכלל השעות של דוברות ופועלים שנרשמו ביומני
2 העבודה.

3 "...חשבתי שבמקרה זה צריך ללכת לפי תחשיב של עבודות יומיות, ויש
4 לזכור, כי הפחחתי מכל הסכום 20% כיוון שהנחתי שהוא עשה במהלך
5 הזמן, גם ביצע דברים נוספים מעבר לעבודות הנקיון..." (עמ' 32 ש' 6 –
6 (8)
7

8 ש. באותו יום יכול להיות שדוברת עבדה 5 שעות על דבר אחד 41 שעות על
9 דבר אחר האם ניתן לאבחן את כמות העבודה שנתבעת כאן מלבד מה
10 שאמרו לך. ?

11 ת. הורדתי 20% מהסה"כ בנוסף לעצירות, כי חשבתי כי יתכן ועשו גם
12 דברים אחרים. אם יש תקופה מסוימת שהקבלן השקיע בדוברות. (עמ'
13 37 ש' 5 – 8)
14

15 ש. לכן אינך יכול להסיק מיומני העבודה שום דבר לגבי השעות והכמויות
16 והחומרים והכלים ששימשו באופן ספציפי לאופן הניקוי.

17 ת. בהסתמך על יומני העבודה, אני יודע לשער ולא יודע בדיוק. (עמ' 41 ש'
18 24 – 26)

19 התובעות, אימצו את חוות דעת המומחה ומשתמע מכך שהסכימו גם לעיקרון זה.

20 עם זאת, המומחה לא הסביר מדוע קבע את היחס של 20% דווקא ולא ביסס יחס זה על
21 נתון עובדתי כלשהו. כלומר, ברור ואף מוסכם שצוותי ניקיון הזיהום עסקו גם בעבודות
22 אחרות, אך אין כל בסיס ראיתי לכמות שעות העבודה שנוצלו למטרות אחרות.

23 נובע מכך שלא ניתן להתבסס על חוות דעתו של מומחה בית המשפט כראיה לכמות השעות
24 שהושקעה בניקוי הזיהום בפועל, על בסיס הרישומים ביומני העבודה ביחס מסויים
25 כלשהו, אף לא ברמה של מאזן הסתברות, ובוודאי שלא בראיות ספציפיות, מדויקות
26 וברורות כנדרש לגבי נזק מיוחד.

27 44. החלק המשמעותי ביותר של עלויות הניקוי שקבע המומחה נבע מכמות שעות עבודה של
28 דוברות, בעלות של 600 ש"ח לשעה לדוברת.

29 את כמות שעות העבודה של דוברות, המומחה לא שאב מיומני העבודה, אלא מטבלת ריכוז
30 שעות העבודה, שנערכה על ידי שורה. מטבלה זאת הסיק המומחה שצוות ניקוי כולל 2
31 פועלים ודוברת אחת.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1

2 על פי טבלת הריכוז הנ"ל ברוב הימים עבדו 4 פועלים ו- 2 דוברות ובשאר הימים עבדו 2
3 פועלים ודוברת אחת.

4 במהלך עדותו של המומחה התברר כי אין לו ידע וניסיון מקצועי לקבוע שיש צורך בשני
5 פועלים בלבד כדי להפעיל דוברת אחת וכי למד נתון זה ממידע שקיבל מגורמים אחרים
6 (נציגי שורה וחנ"י).

7 "...הדוברות והפועלים הם יחידת עבודה אחת, בדוברת יש שני פועלים. אני יודע
8 זאת מתחקורים שערכתי וזה הבנתי מתוך למידת החומר." (עמ' 34 לפרוטוקול
9 ש' 26 - 27. ההדגשה שלי – ע.ר.)

10 המומחה אף התקשה לענות בצורה סדורה ומקצועית על שאלות בנושא מספר העובדים
11 הדרושים על כל דוברת ומה תפקידו של כל אחד מהם ואישר כי אין לו ניסיון בעבודות ניקוי
12 ים וכי הידע שלו בנושא נלמד מדבריהם של נציגי שורה וחנ"י.

13 **ש"ב. התייחס לאותם קומפרסורים, איך התבצעה העבודה בציוד הזה הם**
14 **יש מי שמפעיל אותו וממלא את החומרים ?**
15 **כן.**
16 **ש. יש אדם אחד שעושה זאת. ?**
17 **ת. לא יודע למה אתה מתכוון .**
18 **ש. להבנתך, בדוברת יש לפחות 2 אנשים.**
19 **ת. באירוע הזה, כאשר מדובר בעבודה עם דוברת, יש שני אנשים.**
20 **ש. אותו איש שנמצא ליד הקומפרסור ליד מכונת ההתזה הוא חלק מצוות**
21 **הניקוי ?**
22 **ת. סביר להניח, אבל לא בהכרח, קשה לדעת.**
23 **ש. אם נכתב שצוות הניקוי מונה 4 אנשים, ?**
24 **ת. שתי דוברות.**
25 **ש. אני אומר שהחישוב שלך לא נכון. צוות הניקוי כולל 4 אנשים, 2 על**
26 **דוברת, אחד על הקומפרסור והרביעי לא יכול להיות על דוברת כי צריך**
27 **שני אנשים על דוברת, לכן, אין שתי דוברות ל-4 אנשים. ?**
28 **ת. מה שאתה אומר זה דמיוני. מה שקורה בפועל – הגיגית / דוברת, זה**
29 **לא אונייה זה גיגית שאמורים להוביל אותה ממקום למקום, לפעמים**
30 **צריך אחד על המזח ואחד בדוברת, הצוות הוא שני אנשים על דוברת,**
31 **יכול להיות שהיה יום אחד על 3 אנשים על דוברת. זה עושה שכל**
32 **שיחידת עבודה את היא דוברת ושני עובדים. אימתית את זה עם**
33 **הנציגים של חנ"י.**

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- ש. יכול להיות שהציגו בפניך נתונים לא נכונים – 4 צוות ניקוי כאשר אחד מהם עובד על מזח למעלה עם קומפרסור, לא יכול להיות שעובדות 2 דוברות. ?
- ת. אני חושב שאתה טועה.
- ש. בתחילת עדותך, אמרת שאין לך נסיון בניקוי עבודות ים. ?
- ת. אמרתי שאני בדקתי את הנושא והגעתי למסקנה שונה ממך. " (עמ' 39 לפרוטוקול ש' 22 עד עמ' 40 ש' 13)
- עיון ביומני העבודה מלמד כי ברובריקה של "ציוד לניקוי" לא נרשמו דוברות כלל, למעט מאשר בשבועיים האחרונים מבין 6 חודשי עבודות הניקוי, אז נרשמה דוברת מנוף אחת בלבד.
- דהיינו, בנושא הדוברות, שמהוות את המרכיב העיקרי של סכום הנזק שקבע המומחה, אין תימוכין ביומני העבודה. הנתונים עליהם הסתמך המומחה בדבר כמות הדוברות שפעלו ושעות פעולתן נתקבלו אצלו מאנשים אחרים, בעיקר נציגי שורה, מבלי שיש לו את הניסיון המקצועי המאפשר לאמת אותם.
- בעניין זה אוסיף, שלא מצאתי בהסתמכות המומחה על אישורים של חנ"י כראיה מספיקה לאימות העובדות הנטענות בהתייחס לכמויות התשומות שהושקעו בניקוי הזיהום. חנ"י הודיעה לשורה מראש שאין בכוונתה לשלם עבור ניקוי הזיהום אולם, הציבה דרישות בקשר לדרך הניקוי הנדרשת כתנאי להמשך ביצוע עבודות שיפוץ רציף הדלק. משכך, לא היה לה עניין מיוחד לעקוב ולוודא את רמת הדיוק של הרישומים של תשומות אלו ולא היה לה אינטרס להשגיח על כך שהעבודות מבוצעות ביעילות. ממילא לא התכוונה לשלם עבור עבודות אלו.
- התוצאה היא, שאין בחוות דעתו של מומחה בית המשפט ולא בשאר הראיות שהוצגו בפני כדי להרים את נטל ההוכחה בעניין כמויות הדוברות שהופעלו לצורך ניקיון הזיהום ושעות העבודה של דוברות, אף לא קרוב לכך.
45. לאותה מסקנה הגעתי גם ביחס למרכיב עלות החומרים המיוחדים ששימשו לצורך ניקוי הזיהום. גם מרכיב זה הוא נזק מיוחד שהיה צריך לבסס באסמכתאות מדויקות וחד משמעיות. התובעות לא הציגו קבלות על רכישת חומרים בכמות כלשהי.
- מר לייבין מנהל הפרויקט מטעם שורה חישב את כמות חומרי הניקוי על דרך אומדנה, לפי השטח לניקוי (266 מ"ר), כמות החומר הדרושה לניקוי (2 ק"ג למ"ר) והכפיל את הסכום פי 5, בטענה שהיה צורך לחזור על תהליך הניקוי 5 פעמים.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 מומחה בית המשפט אימץ את שיטת החישוב של התובעות, אך אישר לתשלום "רק" 3
2 מחזורי ניקוי.

3 אין בידי לקבל שיטת תמחור זאת לגבי עלויות חומרים שהיה צריך להגיש קבלות על
4 רכישתם.

5 מומחה בית המשפט בעצמו סבר שהיה צריך להציג בפניו קבלות והוא אף ביקש מהנתבעות
6 לעשות כן :

7 ש"ש. בדקת את הקבלות עצמן?
8 ת. לא.
9 ש. האם נכון שבדקת את הכמויות ושיטת החישוב שקיבלת מהקבלן ומצאת
10 שהם סבירים אך לא בדקת בפועל לפי אסמכתאות מה הכמויות שנרכשו
11 והעלויות שלהם?
12 ת. נכון.
13 ...
14 ש. קבלה היתה מלמדת אותי שני דברים, מחיר לקג', והשני כמה קג'
15 נרכש?
16 ת. ביקשתי והתשובה שקיבלתי זה שאין את זה. או היה קושי להשיג את
17 זה. " (עמ' 38 ש' 22 עד עמ' 39 ש' 2)

18 לו היו מציגות קבלות ניתן היה לבחון, בשלב שני, האם אכן כל החומרים שנרכשו היו
19 דרושים לצורך ביצוע יעיל של פעולות הניקיון או שנעשה בהם שימוש פזרני, לא יעיל
20 וכדומה. אז, אולי, היה אפשר להשתמש בדרך זאת כדי להשוות את הכמויות בפועל
21 לכמויות הראויות. זאת אם ניתן היה להציג ראיות לכמות הניקויים החוזרים שבוצעו. אך
22 כאמור לעיל, המומחה לא היה מסוגל לבחון נושא זה, לא היה לו בסיס ראיתי לקבוע
23 ממצאים בעניין ולא ידע וניסיון מקצועי.

24 "... אין ספק שלעניין מחזוריות הגלים שימשתי כבורר ולא כמומחה, אין לי
25 אפשרות לדעת כמה מחזורים היו, אחד אמר כך, והאחר אחרת. זה לא היה 1
26 בטוח, השאלה אם זה 2 או 3. " (עמ' 41 ש' 18 – 20)

27 התובעות לא סיפקו הסבר מניח את הדעת מדוע לא הציגו קבלות על רכישת חומרים, לא
28 ביחד עם חוות הדעת מטעמן ולא למומחה בית המשפט. כאשר נשאל מנהל הפרויקט מטעם
29 שורה, מר לייבין, מדוע לא הוצגו קבלות של חומרי הניקוי שנרכשו זו היתה תשובתו :

30 ש"ש. איפה הקבלה של חומר הניקוי.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 ת. לא ביקשו ממני להשיג אותם, אז צריך עכשיו לחפש.
2 ש. מר גרבר אמר בעדותו בבית המשפט, שהוא ביקש מכם להמציא את
3 הקבלה ולא המצאתם כי אמרתם שאין לכם. האם הוא אמר דבר לא נכון.
4 (עמ' 39 ש' 2).
5 ת. ממני הוא לא ביקש להציג קבלה, אולי ממשו אחר. " (פרוטוקול ע' 56
6 ש' 10 - 14)
- 7 איש לא אמור היה לבקש מהתובעות להציג קבלות אלו. היה זה אינטרס שלהם לעשות כך.
8 משלא פעלו בדרך זאת חזקה שהצגת קבלות לא הייתה מיטיבה איתן.
9 זאת ועוד, נראה שגם בעניין זה, התובנה שבוצעו מספר חזרות של ניקוי באמצעות חומרים
10 מיוחדים, התקבלה אצל שורה בדיעבד, על דרך של "הנדסה הפוכה".
- 11 "...מה שאנחנו עשינו זה אומדן, כמה חשבנו שילך חומר. לא ידענו בדיוק
12 כמה זה עולה. אחרי שעשינו את העבודה והיתה לנו כמות שהשתמשנו
13 והורדנו את הפחת, אז יצא בערך פי 5 חומר לכן כתבתי פי 5, גם כאשר
14 לפעמים יצא גם יותר.
15 ...
- 16 ש. בכמה חומר השתמשת
17 ת. אני צריך לחשב, אני לא זוכר כמה חומר קניתי.
18 ש. איך יכולת להגיע ל 475 כפול 5. כי זה מה שקניתי.
19 ת. נכון, וגם יותר אבל אני לא זוכר בדיוק, כרגע. " (עמ' 59
20 לפרוטוקול ש' 30 עד עמ' 60 ש' 8)
- 21 דהיינו, התובנה בדבר ביצוע 5 מחזורי ניקוי לא התבססה על נתונים עובדתיים ישירים
22 בנושא זה, אלא נולדה בדיעבד כמסקנה הנובעת מכמויות החומר שנרכשו. ולא זו בלבד,
23 אסמכתאות לרכישת חומרים בכמות כלשהי כאמור, לא הוצגו.
- 24 כלומר, גם בעניין חומרי הניקוי לא עלה בידי התובעות להוכיח את טענותיהן במידת
25 ההוכחה הנדרשת, אף לא על ידי חוות הדעת של מומחה בית המשפט.
- 26 46. מרכיב נוסף ומשמעותי בסכומים שאישר מומחה בית המשפט לתשלום היה עלות בטלת
27 ציוד וכלים בסך 311,040 ₪, על פי דרישת התובעות.
- 28 הנתבעת טענה כאמור, שלא ניתן לחייב אותה בגין עלויות בטלת ציוד כאשר לא הובאו
29 ראיה לכך שבטלת הכלים הייתה קשורה ישירות לזיהום.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 אכן, התובעות לא הביאו ראיות לכך שהכלים שהם מבקשים תשלום עבור בטלתם היו
- 2 קשורים ישירות לעבודות ניקוי הזיהום.
- 3 בנספח 3 לחוות דעת מומחה בית המשפט (מסמך תמחור שערכה שורה) יש פירוט של
- 4 הכלים שהושבתו, כולל כלים אשר, על פי העדויות ששמעתי, לא קשורים לעבודות הניקוי,
- 5 לרבות רתכת, 6 דוברות, 2 סירות ומניטו. בתמחור נרשם שמדובר בבטלה של כל הציוד
- 6 וכלי העבודה לשימוש מתחת למזח ובצידי.
- 7 9 הימים בגינן מתבקש תשלום עבור בטלת כלים הם 9 הימים הראשונים שלאחר גילוי
- 8 הזיהום, בהם הופסקו עבודות שיפוץ הרציף וטרם החלו עבודות ניקוי הזיהום.
- 9 על כן, סביר להניח שמדובר בכלים שהיו במקום לצורך פרויקט שיפוץ הרציף, עוד לפני
- 10 הזיהום.
- 11 יתר על כן, עיון בחוות דעתו של מומחה בית המשפט בסעיף 4 (המתייחס לבטלת כלים)
- 12 מלמד כי המומחה התייחס לכלים אלו כאל כלים הקשורים לפרויקט, ומצא בעובדה
- 13 שהזיהום יצר עיכוב בלוח הזמנים של הפרויקט עילה לקבל את דרישת שורה בעניין בטלת
- 14 הכלים.
- 15 בטלת כלים וציוד של פרויקט שיפוץ הרציף איננה נזק ישיר הנובע מהצורך לנקות את
- 16 הזיהום אלא נזק כלכלי משני, אשר לא חלה לגביו חובת זהירות [ראה דיון בסוגיית
- 17 האחריות והיריבות לעיל]. יתר על כן, עילתה של התביעה היה עלויות ניקוי זיהום הרציף
- 18 ולא נזקי הפרויקט העיקרי.
- 19 אשר על כן, אני קובע שלא הוצגו בפני ראיות במידה מספקת לכך שנגרם לשורה נזק ישיר
- 20 של בטלת כלים, הנובע מהצורך לנקות את הזיהום וביתר שאת, לא הוכח שיעור הנזק.
- 21 47. סיכום נושא חוות דעת מומחה בית המשפט -
- 22 המומחה לא ביצע את התפקיד שהוטל עליו - להעריך את העבודות שהיה צריך לבצע לצורך
- 23 ניקוי מזח הדלק ומה אמורה להיות העלות הראויה של עבודות אלו, כולל התייחסות לצורך
- 24 לבצע עבודות חוזרות ולאפשרויות להימנע מכך;
- 25 התברר שהמומחה היה חסר ידע וניסיון מקצועי בעניין עבודות ניקוי זיהומים ימיים ולא
- 26 היתה לו יכולת מקצועית להשוות בין התשומות שהושקעו לאלו שהיה ראוי להשקיע;

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 העובדות שבבסיס חוות הדעת לא הוכחו ברמה הנדרשת והמומחה שאב אותן מאחרים ולא
- 2 מהידע המקצועי והניסיון שלו ;
- 3 חוות הדעת מבוססת על הערכת כמויות ולא על ראיות מדויקות של עלויות קבלני משנה
- 4 וחומרים בפועל ולכן, אין בה די כדי להוכיח את הנזק המיוחד שנגרם לשורה. העובדה
- 5 שמדובר בקביעות של מומחה מטעם בית המשפט לא פוטרת את התובעות מהרמת הנטל
- 6 להוכיח את כמות הנזקים שנגרמו לה על ידי ראיות מדויקות, שהיה ביכולתה להציג ללא
- 7 כל קושי.
- 8 48. לאור כל הנ"ל, לא מצאתי שניתן להסתמך על חוות דעתו של מומחה בית המשפט כדי
- 9 לקבוע את שיעור הפיצוי שהתובעות זכאיות לקבל עבור ניקוי הזיהום ברציף הדלק.
- 10 49. בפסק הדין בעניין הנסון הנ"ל נרשם :
- 11 **"במצבים שבהם טיבו ואופיו של הנזק מאפשרים להוכיח אותו באמצעות נתונים**
- 12 **מדויקים, תובע שלא השכיל להרים את הנטל לא יזכה בפיצוי "על אף תחושת**
- 13 **אי הנוחות" שבהותרתו בידים ריקות"** [שם בסוף סע' 13].
- 14 במקרה שלפני, ברור שנגרם לשורה נזק בשיעור מאות אלפי שקלים, אף לפי חוות הדעת
- 15 המצמצמת ביותר, שהוגשה על ידי הנתבעת (של המהנדס שיר ינר) ואכן, הותרת התובעות
- 16 ללא פיצוי ספי כלשהו תותיר תחושת אי נוחות.
- 17 50. הכלל המחייב הוכחת נזק מיוחד בנתונים מדויקים הינו כלל דיוני ראייתי ולא מהותי. על
- 18 כן, התנהלות הצדדים בעניינו עשויה להשפיע על הדרך בה יתייחס אליו בית המשפט.
- 19 בדומה להגשת ראיות לא קבילות, אשר היעדר התנגדות להן עשוי להכשירן.
- 20 הנתבעת לא ביקשה, בסיכומי הטענות שהגישה, לדחות את התביעה כליל, על בסיס אי
- 21 הוכחת הנזק המיוחד (להבדיל מאשר טענותיה בעניין היעדר אחריות ויריבות), אלא
- 22 להסתפק בפיצוי נמוך יותר, על בסיס חוות דעתו של המומחה מטעמה (ינר) או לכל היותר
- 23 על בסיס חוות דעתו של השמאי דואני :
- 24 **"הנתבעת סבור כי שיטת הבדיקה של השמאים כרמלי, דואני וינר עדיפה על פני**
- 25 **זו של המומחה מטעם בית המשפט מיכה גרבר, ויש להעמיד את עלויות הניקוי**
- 26 **בחלק שנוקה ע"י שורה בהתאם לחוות דעתו של ינר, קרי בסך 125,000 ₪ או לכל**
- 27 **היותר בהתאם להערכת השמאי דואני, קרי בסך של 385,467 ₪, שהייתה**
- 28 **מוסכמת על שורה בזמן אמת."** (סע' 31 לסיכומי הנתבעת)

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 גם צד ג', אשר כן טענה בעניין הצורך להוכיח את שיעור הנזק בראיות ספציפיות כתבה :
- 2 **"הערכת עלויות תיקון הנזק על דרך של חישוב כמויות ואימוץ המחיר שנקבע**
3 **בחווה לכל עבודה, כפי שנעשה בחוו"ד כרמלי ו- נס 1 (דואני – ע.ר.), היא השיטה**
4 **המקצועית הנכונה לביצוע אומדן, כפי שערך גם המומחה ינר בחוות דעתו..."**
- 5 51. שקלתי אם להסתמך על חוות דעתו של מר ינר ומצאתי שלא ניתן להעניק לה משקל מספיק
6 כדי לבסס עליה הערכה נכונה של עבודות הניקיון שבוצעו, מהטעמים הבאים :
- 7 בעת הכנת חוות הדעת לא היה למר ינר כל ניסיון מקצועי בעבודה ימית בכלל ובאירוע של
8 זיהום ימי בפרט, מעולם לא נתן חוות דעת בתחום זה ולא בכל תחום אחר (עמ' 73 ש' 22 –
9 עמ' 74 ש' 1 ועמ' 85 ש' 31 עד עמ' 86 ש' 3) ;
- 10 לא היה בידו להציג ניירות עבודה של תהליך הכנת חוות הדעת והוא לא ידע אם ביכולתו
11 להשיג אותם (עמ' 74 ש' 22 עד 30) ;
- 12 לא הייתה לו ידיעה מלאה על תהליך הניקוי, שיטות העבודה, המכונות שהשתמשו בהם
13 ודרך העבודה עם המכונות (עמ' 81 ש' 16 עד 21) ;
- 14 עיון בחוות דעתו מלמד שביצע תמחיר של פעולות ניקוי על בסיס סעיפים בחווה בין שורה
15 לחנ"י שלא מתאימים לעבודות הניקיון ;
- 16 התרשמתי מעדותו שהיה מגמתי, חד צדדי, לא אובייקטיבי ומקובע בעמדותיו.
- 17 52. אשר לחוות דעתו של השמאי דואני, הנתבעת וצד ג' עמדו על השארתה בתיק בית המשפט,
18 על אף שהתובעות ביקשו למשוך אותה.
- 19 בהודעה שהגישה הנתבעת לתיק בית המשפט ביום 25/1/2017, נמסר כי הצדדים הסכימו
20 על כך שחוות דעתם של דואני וכרמלי יישארו בתיק כחלק מהראיות ו"יחד עם זאת,
21 הצדדים מסכימים כי אין צורך לזמן את המומחים הנ"ל לחקירה על חוות דעתם, תוך שכל
22 צד שומר על זכותו להעלות טיעונים ביחס לחוות הדעת".
- 23 ויתור על חקירת עד משמעה הסכמה לתוכן עדותו, אלא אם נאמר אחרת, ומכל מקום,
24 משלא נחקר השמאי דואני לא נסתרה חוות דעתו בשום צורה שהיא.
- 25 כמו כן, לאחר שהצדדים שמרו על זכותם לטעון ביחס לחוות דעתו, הטיעונים היחידים
26 שעלו בסיכומי הנתבעת לצד ג' היו למעשה, הסכמה לשיטת ההערכה שלו ולמסקנותיו,
27 כאמור לעיל.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 ויוזכר, כי חוות דעתו של דואני הוכנה לטובת חברת הביטוח של שורה (התובעת 1)
2 ובהתבסס עליה הגיעו שורה וכלל להסכמה על תשלום פיצוי לגבי עבודות הניקוי שביצעה
3 שורה בחלק של שלב א' שבו בוצעו כבר עבודות השיפוצים. חזקה על חברת הביטוח שלא
4 תשלם סכומים מיותרים ושורה מצדה, הסכימה לקבל פיצוי לפי חוות דעת זאת.

5 כלומר, אף שמדובר באומדנה, סביר להניח, במקרה זה, שהיא משקפת אל נכון את עלויות
6 הניקוי הראויות.

7 על כן, מצאתי שניתן להסתמך על חוות דעתו של דואני כראיה אמינה ואף מוסכמת לעלויות
8 ביצוע עבודות הניקיון שביצעה שורה.

9 **53. אשר על כן, אני קובע שעל הנתבעת לשלם לתובעות פיצוי עבור עלויות ניקוי הזיהום**
10 **שיצרה בסך של 385,467 ₪ (נכון למועד חוות הדעת).**

11 **לסכום זה יש להוסיף מע"מ כדין.** זאת מכיוון שהתחשיב שבוצע על ידי השמאי דואני
12 מבוסס על עלויות התשומות כפי שנקבעו בחוזה בין שורה לחנ"י, לפני מע"מ.

13 **54. לסכומים להם זכאית שורה, יש להוסיף הפרשי הצמדה למדד תשומות הבניה, מכיוון**
14 **שתשומות ניקוי זיהום הדלק, הינן מסוג תשומות הבניה.**

15 **ההודעה לצד ג'**

16 **55. לטענת הנתבעת בהודעה לצד ג', בעקבות זיהום הים הגישה חנ"י נגדה ונגד האנייה תביעה**
17 **כספית, במסגרתה נדרשו לשלם לחנ"י כל סכום שחנ"י תידרש לשלם עבור ניקוי הזיהום**
18 **כולל עלויות לצדדים שלישיים. בסופו של דבר נקשרו הצדדים בהסכם (נספח 3 לכתב**
19 **ההגנה. להלן: "ההסכם"), לפיו על הנתבעת והאנייה לשלם לחברת מעגן, אשר עסקה**
20 **בניקוי הזיהום, לסילוק סופי ומוחלט של כל טענות חנ"י או מי מטעמה בקשר לכך. בכפוף**
21 **לקיום התחייבות הנתבעת והאנייה, התחייבה חנ"י לשחרר את שולחת ההודעה מכל**
22 **אחריות לתביעות שעילתן זיהום הים, ולשפות אותה בגין כל תשלום נוסף שתידרש לשלם**
23 **בקשר לכך.**

24 הנתבעת והאנייה עמדו בחלקן על פי ההסכם ושילמו לחברת מעגן את כל הסכום שדרשה
25 בסך 10,730,000 ₪. הסכמה לתשלום למעגן הייתה רק לאחר קבלת אישור המשרד להגנת
26 הסביבה על השלמת פעולות הניקוי וקיום צו לשמירת ניקיון שהוצא על ידו.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 חנ"י יצרה מצג שווא לפיו היא האחראית למימי הנמל ומתקניו והיא נושאת בכל
2 התשלומים לצורך ניקוי מתקני הנמל.

3 שולחת ההודעה שילמה את הסכום כאמור על בסיס המצגים הללו, מתוך ציפייה סבירה
4 ולגיטימית שיהיה בכך סילוק סופי ומלא של כל טענות חנ"י ו/או צדדים שלישיים בקשר עם
5 ניקוי הזיהום.

6 עבודות הניקוי שביצעה שורה ברציף הדלק בוצעו עבור חנ"י, בהזמנתה.

7 אם לא תחויב חנ"י לשפות אותה היא תזכה לעושר שלא כדין מכיוון שקיבלה תשלום עבור
8 הוצאות הניקוי הנתבעות ולא העבירה אותו לתובעת.

9 על כן, על פי **ההסכם** חייבת חנ"י לשפות את שולחת ההודעה עבור כל סכום שתחויב לשלם
10 לתובעת.

11 56. לטענת חנ"י, ההודעה לצד ג' מנוגדת להתחייבות מפורשת של שולחת ההודעה. **ההסכם** לא
12 עמד בפני עצמו, במקביל אליו, חתמה שולחת ההודעה על התחייבות בכתב (נספח א' לכתב
13 ההגנה של צד ג'. להלן: "**ההתחייבות**"), במסגרתה נטלה על עצמה את האחריות לכל
14 תביעה עתידית של צד ג' בגין כל נזק שייגרם לו במישרין או בעקיפין כתוצאה מאירוע
15 הזיהום. התחייבות זאת הושמטה מההודעה לצד ג'.

16 לטענת חנ"י **ההסכם** לא משחרר את שולחת ההודעה מכל אחריות לניקוי הנזקים. להיפך,
17 בבסיס **ההסכם** עמד העיקרון לפיו הנתבעת והיא בלבד אחראית לכל נזקי הזיהום, כאשר
18 חנ"י הסכימה לתרום סכום סופי ומוגדר מתוך עלויות הניקוי וכן נתנה הסכמתה לבקשת
19 הנתבעת להקמת קרן הגבלה.

20 אין **בהסכם** התחייבות של חנ"י לשאת בתשלום תביעות של צדדים שלישיים. התחייבות
21 חנ"י לשפות את שולחת ההודעה התייחסה רק לתביעות שיוגשו על ידי חנ"י או מי מטעמה.

22 טענות בדבר מצגי שווא הוכחשו. נטען ששולחת ההודעה היתה מודעת לאפשרות שיוגשו
23 תביעות נוספות על ידי צדדים שלישיים וזה היה הטעם לקבלת ההתחייבות. דבר הסותר
24 טענת שולחת ההודעה בעניין ציפיות לסילוק סופי של תביעות צדדים שלישיים.

25 חנ"י הכחישה שקיבלה סכומי כסף כלשהם עבור ניקוי הזיהום, היא לא התעשרה ולא
26 נתעשר מהתביעה.

27

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

דיון בנושא ההודעה לצד ג'

57. שלב ראשון להבנת ההסכמות בין הצדדים להודעה יש לפנות לנוסח ההסכם והתחייבות.

להלן נוסח הוראות ההסכם הרלוונטיות:

בפתיח להסכם, לאחר המבוא וסעיפי ה"הואיל", מיד לאחר כותרת המשנה "הצדדים מסכימים כדלקמן" (תרגום חופשי שלי – ע.ר.) נרשם:

"In consideration of the vessel's undertaking, to settle the full extent all past outstanding and future cleaning costs due to Ma'agan with the cleaning process ot " the port of Haifa having been accomplished...claimants (חנ"י – ע.ר.) hereby agree, undertake and confirm, subject to the complete fulfillments of vessel's (הנתבעת והאניה – ע.ר.) obligations:

...

2. To fully and finally release and discharge the vessel ... from the claim as aforesaid and undertake to indemnify any and all of the aforesaid and hold them completely harmless against any claim for an indemnity or contribution presented by claimant or on their behalf against them arising out of the subject claim."

בתרגום חופשי – כנגד תשלום כל החוב לחברת מעגן עבור ניקוי הזיהום בנמל, חנ"י מתחייבת לשחרר את שולחת ההודעה מהתביעה שהוגשה לבית המשפט המחוזי ולשפות אותה כנגד כל תביעת פיצויים שתוגש על ידי חנ"י או מי מטעמה, הנובעת מהתביעה שהוגשה לבית המשפט המחוזי.

להלן נוסח הוראות הרלוונטיות של ההתחייבות, שנחתמה על ידי נציג שולחת ההודעה. במבוא להתחייבות נרשם שהיא מתייחסת להסכם, ולאחר מכן נרשם:

At your request, we hereby confirm that any future claim by any third party for any alleged damages directly or indirectly cause for any of its assets by the oil pollution ... shall be handled by us and we shall indemnify you from any liabilities and expenses resulting there-from ... It is agreed that indemnification shall not be subject

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

1 to our right to limit liability by establishing a limitation fund but
2 shall not derogate from out right to limit liability against any other
3 third party."

4 בתרגום חופשי – שולחת ההודעה מאשרת שכל תביעה עתידית שתוגש על ידי כל צד שלישי
5 בגין כל טענה לנזקים ישירים או עקיפים שנגרמו בקשר עם זיהום הדלק, תטופל על ידי
6 שולחת ההודעה, אשר תשפה את חנ"י כנגד כל אחריות והוצאות הנובעות מכך, מבלי
7 להגביל את אחריות שולחת ההודעה על ידי הקמת קרן הגבלה.

8 לפי נוסח הדברים כפשוטם, אין סתירה בין הוראות **ההסכם** להוראות **ההתחייבות**. 58

9 **ההסכם** משחרר את שולחת ההודעה מתביעות של חנ"י או מי מטעמה וההתחייבות
10 מאשרת כי אין **בהסכם** כדי לשחרר את שולחת ההודעה מתביעות עתידיות של צדדים
11 שלישיים. לא זו בלבד, על שולחת ההודעה לשפות את חנ"י כנגד תביעות עתידיות של צדדים
12 שלישיים.

13 השאלה הרלוונטית היא, האם יש להתייחס לתובעות כאן כאל צדדים שלישיים או כאל
14 תובעות מטעמה של חנ"י.

15 על פני הדברים, שורה איננה אורגן של חנ"י ולא התקשרה עם חנ"י בחוזה לביצוע עבודות 59
16 ניקוי זיהום הדלק. שורה לא התחייבה כלפי חנ"י לבצע את עבודות ניקוי הזיהום וחנ"י לא
17 התחייבה לשלם עבור ביצוע העבודות.

18 מסגרת היחסים בין חנ"י לשורה התבססה על התקשרות חוזית לביצוע עבודות שיפוץ
19 בטונים ברציף הדלק. לחנ"י לא הייתה סמכות חוקית או עילה חוזית לדרוש משורה לבצע
20 עבודות שאינן במסגרת הפרויקט. עבודות ניקוי הזיהום היו בלתי צפויות לחלוטין ולא
21 הוגדרו כחלק מהפרויקט.

22 עבודות ניקוי הזיהום שביצעה שורה היו דרושות לצורך המשך ביצוע פרויקט שיפוץ רציף
23 הדלק ולא היה אפשר להמשיך בפרויקט ללא ביצוע. היה זה אינטרס של שורה לבצע את
24 עבודות הניקוי כדי שתוכל להמשיך בביצוע פרויקט השיפוץ. השיקול להשקיע כמה מאות
25 אלפי שקלים כדי להימנע מכישלון פרויקט בהיקף של כ- 23 מיליון ₪ היה שיקול סביר
26 ולגיטימי של שורה.

27 דהיינו, חנ"י קבעה את המפרט ההנדסי/טכני שביצעו מהווה תנאי להמשך ביצוע פרויקט
28 שיפוץ הרציף, אך אין לומר שמדובר בעבודות שבוצעו עבור חנ"י או מטעמה.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

- 1 לכן, לא מדובר בתביעה של חנ"י או של מי מטעמה.
- 2 60. למען הזהירות נדרשתי גם לכוונת הצדדים על רק הנסיבות שקדמו לחתימה על **ההסכם**
3 **והתחייבות**, והגעתי לאותה מסקנה.
- 4 שולחת ההודעה ידעה, בעת ההתקשרות **בהסכם**, ששורה היא שמבצעת את ניקוי רציף
5 הדלק ולא חברת מעגן (עמ' 88 ש' 22 – 25), והיה ברור לה שהתשלום לחברת מעגן, שאליו
6 מתייחס **ההסכם**, לא מכסה את עלויות ניקוי רציף הדלק. חו"ד ינר שנערכה מטעם
7 הנתבעת בתגובה לדרישת התשלום של שורה, נערכה ביום 8/2/2011, חמישה חודשים לפני
8 החתימה על **ההסכם** (ביום 7/7/2011), מעידה יותר מכל על כך שהנתבעת ידעה שמדובר
9 בעבודות שאינן מבוצעות על ידי מעגן.
- 10 שולחת ההודעה טענה שכוונת הצדדים **בהתחייבות** התייחסה רק לאניות שעגנו בנמל או
11 נכנסו לנמל בשעת האירוע ועזבו את הנמל מבלי שהאנייה נוקתה כראוי. לבד מדברי עדי
12 הנתבעת, שהם עדים מעוניינים, לא מצאתי בסיס לטענות הנתבעת בעניין זה, שאינן עולות
13 מלשון החוזה. כך גם לגבי הטענה שכוונת הצדדים התייחסה רק לנזקים שלא היו ידועים
14 באותה עת.
- 15 במהלך החקירה הנגדית של עדי שולחת ההודעה התברר ששולחת ההודעה לא שילמה
16 לחנ"י מאום על חשבון ניקוי הזיהום, אלא שילמה ישירות לחברת מעגן. ממילא, שולחת
17 ההודעה לא שילמה לחנ"י עבור ניקוי רציף הדלק שבוצע על ידי שורה. עובדה זאת
18 משמיטה גם את הבסיס של הטענה בדבר עשיית עושר שלא כדין (עמ' 86 ש' 1 עד עמ' 87 ש'
19 8).
- 20 התחייבות שולחת ההודעה על פי ההסכם לשלם למעגן עבור הוצאות ניקוי הזיהום לא
21 הוגבלה בסכום. כלומר, אם מעגן הייתה מבצעת את עבודות הניקוי דגן ממילא, הייתה
22 הנתבעת מחויבת לשלם בגינן.
- 23 92. אשר על כן, ההודעה לצד ג' נדחית.

סוף דבר

- 25 61. אני מחייב את הנתבעת לשלם לתובעות ביחד, סך של 385,467 ₪ בתוספת מע"מ.
- 26 סכום זה יחולק בין התובעות באופן הבא: מתוך סכום החיוב לאחר תוספת מע"מ –
27 450,996 ₪, תקבל כלל סכום כולל של 177,902 ₪ ושורה תקבל 273,094.

בית משפט השלום בעכו

ת"א 46026-12-11 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' MSC MEDITERRRANIAN
SHIPPING COMPANY S.A. ואח'

על סכום החיוב לכלל תוסיף הנתבעת הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום 23/3/2011 ועד
התשלום המלא בפועל.

על סכום החיוב לשורה תוסיף הנתבעת הפרשי הצמדה למדד תשומות הבניה וריבית
צמודה כדין, החל מיום 23/3/2011 ועד התשלום המלא בפועל.

בנוסף, אני מחייב את הנתבעת לשלם לתובעות החזר הוצאות משפט בסך 40,000 ₪
ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 40,000 ₪. סכומים אלו יוחלקו בין התובעות בחלקים שווים.
סכומים אלו ישולמו בתוך 30 יום מהיום אחרת יתווספו להם הפרשי הצמדה וריבית כדין
מהיום ועד התשלום המלא.

בעניין הוצאות המשפט נתתי דעתי להיקף התביעה והיקף התשומות שהושקעו בניהולה,
וכן לכך שהתביעה הוגשה בסכום גבוה בהרבה מזה שנפסק בסופו של יום, על בסיס עלות
עבודות ניקיון גם בקטעים של רציף הדלק בהם לא בוצעו עבודות, לכך ששתי חוות הדעת
שהוגשו עם התביעה נערכו במסגרת היחסים בין שורה לחברת כלל, בטרם הגשת התביעה
ולכך שהתובעות ביקשו למשוך את כל חוות הדעת שהגישו מתיק בית המשפט.

אני דוחה את ההודעה לצד ג' ומחייב את שולחת ההודעה לשלם לחנ"י הוצאות משפט
בסך 13,000 ₪ ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 40,000 ₪. סכומים אלו ישולמו בתוך 30 יום
מהיום אחרת יתווספו להם הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד התשלום המלא.

המזכירות תמציא את פסק הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, י"ד שבט תש"פ, 09 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

עמית רוזינס, שופט